

AKTYWNOŚĆ KULTURALNA POLAKÓW W 2023 ROKU

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

KOMUNIKAT Z BADANIA
NARODOWEGO CENTRUM KULTURY

Narodowe Centrum Kultury jest instytucją państwową
działającą na rzecz rozwoju kultury w Polsce

Narodowe Centrum Kultury
ul. Płocka 13, 01-231 Warszawa
nck@nck.pl

<https://nck.pl>

<https://www.nck.pl/badania/>

<https://www.facebook.com/dzialbadanianaliznck>

Dofinansowano ze środków
Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Raport jest dostępny na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz
Narodowego Centrum Kultury. Zezwala się na dowolne
wykorzystanie treści – pod warunkiem zachowania niniejszej
informacji licencyjnej i wskazania Narodowego Centrum Kultury
jako właściciela praw do tekstu. Treść licencji jest dostępna na stronie
<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/>.

AUTOR:
ANTONI GŁOWACKI

SKŁAD I OPRACOWANIE
GRAFICZNE:
MARCIN GROHS

Warszawa, sierpień 2024

SPIS TREŚCI

Główne wnioski	3
Informacje o badaniu	4
Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i wizyty w instytucjach kultury	4
Indeks uczestnictwa w aktywnościach kulturalnych	10
Powody uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych	12
Powody nieuczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych	16
Aktywności kulturalne w plenerze	19
Indywidualne aktywności kulturalne	24
Segmentacja odbiorców kultury	26
Aneks	36

Narodowe Centrum Kultury regularnie bada aktywność kulturalną Polaków. Ostatnie sondaże odbywały się w sytuacji naznaczonej przede wszystkim pandemią Covid-19, która znacząco ograniczyła możliwości uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych. W badaniu przeprowadzonym pod koniec 2023 roku sprawdziliśmy, jak wygląda aktywność kulturalna Polaków po powrocie do „normalności”. Stworzyliśmy także segmentację odbiorców kultury, opisującą zróżnicowane podejście współczesnych Polaków do aktywności kulturalnej.

GŁÓWNE WNIOSKI

- ◆ Preferencje Polaków dotyczące aktywności kulturalnych są stabilne. Do najbardziej popularnych należą przede wszystkim wizyty w kinach oraz w bibliotekach, obiektach historycznych i domach kultury.
- ◆ Różne rodzaje aktywności kulturalnej nie tworzą odrębnych modeli uczestnictwa. Wszystkie są ze sobą powiązane.
- ◆ Głównymi motywacjami uczestnictwa w kulturze są chęć poszerzenia horyzontów, dowiedzenia się czegoś, a także poszukiwanie rozrywki.
- ◆ Główną barierą uczestnictwa wydaje się brak zainteresowania kulturą oraz brak sieci społecznej w której aktywność kulturalna byłaby podejmowana, a nie konkretne przeszkody materialne czy kompetencyjne.
- ◆ Plenerowe aktywności kulturalne cieszą się popularnością: dwie piąte badanych uczestniczyło w co najmniej jednym ich rodzaju (najczęściej były to festyny oraz koncerty). Główną motywacją uczestnictwa w nich jest rozrywka.
- ◆ Najczęściej podejmowaną indywidualną aktywnością kulturalną jest słuchanie muzyki, a w dalszej kolejności czytanie książek oraz oglądanie materiałów w serwisach streamingowych.
- ◆ Odbiorców kultury można podzielić na cztery zróżnicowane segmenty: „kulturalnych entuzjastów”, „kulturalnych hedonistów”, „klasycznie kulturalne”, oraz „kulturalnie wycofanych”. Grupy te różnią się sposobami uczestnictwa w kulturze oraz motywacjami, a także cechami społeczno-demograficznymi. „Kulturalni entuzjaści” to osoby zainteresowane szeroko rozumianą kulturą, podejmujące różne aktywności. „Klasycznie kulturalne” to przede wszystkim starsze kobiety, przywiązane do tradycyjnych form kultury wysokiej. Dla „kulturalnych hedonistów” – głównie młodszych badanych – aktywność kulturalna to przede wszystkim forma relaksu. „Kulturalnie wycofani” (głównie osoby starsze i niżej wykształcone) podejmują niewiele aktywności, a treści kulturalne docierają do nich głównie przypadkiem.

INFORMACJE O BADANIU

Badanie zrealizowane zostało na zlecenie Narodowego Centrum Kultury przez firmę Opinia24 w dniach od 17 do 30 października 2023 roku metodą CATI (wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo) na reprezentatywnej próbie 1000 dorosłych Polaków. Próba miała charakter losowo-kwotowy i jest reprezentatywna ze względu na województwo, płeć, wiek (w przedziałach: 18-24 lata; 25-34 lata; 35-44 lata; 45-54 lata; 55-64 lata; 65 i więcej lat), wielkość miejscowości zamieszkania (w przedziałach: wieś; miasta do 20 tys. mieszkańców; miasta 20 tys. – 49 999 mieszkańców; miasta 50 tys. – 99 999 mieszkańców; miasta 100 tys. – 199 999 mieszkańców; miasta 200 tys. – 499 999 mieszkańców; miasta 500 tys. lub więcej mieszkańców), wykształcenie (w przedziałach: podstawowe lub niepełne podstawowe; zasadnicze zawodowe; średnie (liceum, technikum); wyższe, studia podyplomowe, doktorat. Ze względu na rozbieżności między zakładanymi i uzyskanymi liczebnościami według wieku i wykształcenia zastosowano wagi poststratyfikacyjne. Źródłem założonych kwot i danych do ważenia były dane Głównego Urzędu Statystycznego publikowane w Banku Danych Lokalnych.

UCZESTNICTWO W WYDARZENIACH KULTURALNYCH I WIZYTY W INSTYTUCJACH KULTURY

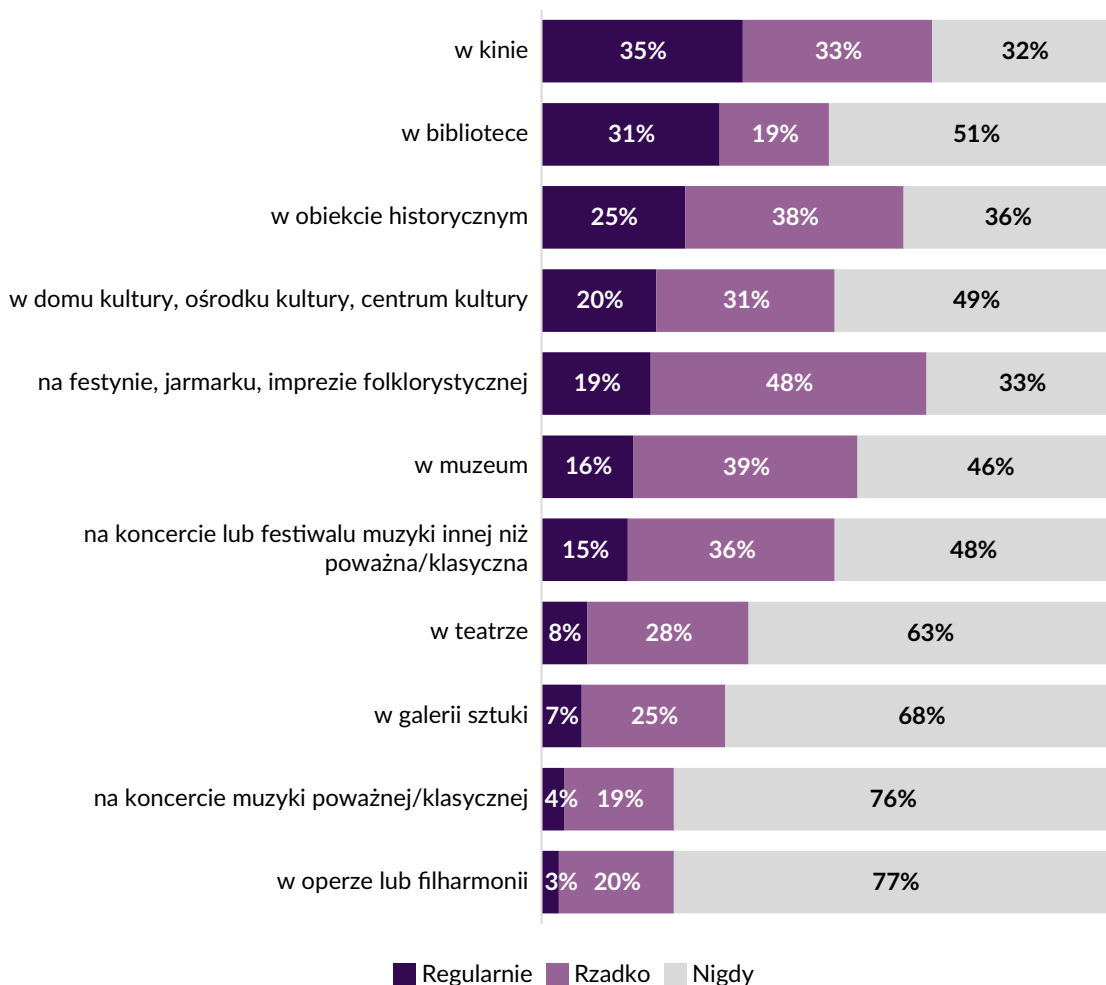
Spośród rodzajów aktywności kulturalnej, o które pytaliśmy, największą popularnością cieszy się kino: ponad jedna trzecia badanych (35%) deklaruje, że bywa w nim często (co najmniej raz na kwartał), a podobny odsetek (33%) rzadziej, ale co najmniej raz w roku. Na dalszych miejscach znalazły się biblioteki, obiekty historyczne, domy kultury (oraz ośrodki kultury, centra kultury). Najrzadziej bywamy za to w operze lub filharmonii oraz na koncertach muzyki poważnej.

Dla większej czytelności, na wykresie przedstawiliśmy dane w podziale na trzy kategorie:

1. Badani uczestniczący regularnie w wydarzeniach kulturalnych lub bywający regularnie w instytucjach kultury, o które pytaliśmy. Ta kategoria zbiera odpowiedzi: „raz w tygodniu”, „kilka razy w miesiącu”, „raz w miesiącu”, „raz na 2-3 miesiące”.
2. Badani rzadko uczestniczący w wydarzeniach kulturalnych lub rzadko bywający w instytucjach kultury, o które pytaliśmy. Ta kategoria zbiera odpowiedzi: „raz na pół roku”, „rzadziej niż raz na pół roku”.
3. Badani nigdy nie uczestniczący w wydarzeniach kulturalnych lub nie bywający regularnie w instytucjach kultury, o które pytaliśmy.

Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i wizyty w instytucjach kultury w 2023 roku

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...?

Źródło: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Kategoria „regularnie” zawiera odpowiedzi: „raz w tygodniu”, „kilka razy w miesiącu”, „raz w miesiącu”, „raz na 2-3 miesiące”.

Kategoria „rzadko” zawiera odpowiedzi: „raz na pół roku”, „rzadziej niż raz na pół roku”.

Pełne rozkłady odpowiedzi pozwalają zobaczyć bardziej szczegółowe rozróżnienie częstotliwości aktywności. Bardzo niewielu badanych deklaruje podejmowanie jakiegokolwiek rodzaju aktywności kulturalnych częściej niż raz w miesiącu. Relatywnie najczęściej bywa się w bibliotekach: 9% badanych odwiedza je nawet kilka razy w miesiącu. Te instytucje wyraźnie wyróżniają się modelem aktywności: mówiąc w uproszczeniu, albo odwiedza się je dość często, albo nie odwiedza się ich wcale. W przypadku pozostałych instytucji kultury i rodzajów wydarzeń kolejne kręgi osób coraz mniej aktywnych są raczej coraz liczniejsze.

Istnieją także relatywnie duże grupy badanych, którzy sporadycznie (raz, dwa razy do roku) bywają na festynach, odwiedzają obiekty historyczne lub muzea, chodzą na koncerty, a także do kina.

Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i wizyty w instytucjach kultury w 2023 roku. Pełne rozkłady odpowiedzi

	Raz w tygodniu lub częściej	Kilka razy w miesiącu	Raz w miesiącu	Raz na 2-3 miesiące	Raz na pół roku	Rzadziej niż raz na pół roku	Nigdy/ w ogóle
W kinie	1%	3%	11%	19%	21%	12%	32%
Na festynie/ jarmarku/ imprezie folklorystycznej	0%	1%	3%	14%	30%	19%	33%
Obiekt historyczny	2%	2%	4%	17%	25%	13%	36%
W muzeum	1%	2%	3%	11%	21%	17%	46%
Na koncercie lub festiwalu muzyki innej niż klasyczna/ poważna	1%	0%	2%	13%	22%	14%	48%
W domu kultury / ośrodku kultury/ centrum kultury	2%	3%	4%	10%	18%	13%	49%
W bibliotece	3%	6%	11%	10%	10%	9%	51%
W teatrze	0%	1%	1%	6%	13%	15%	63%
W galerii sztuki	1%	0%	1%	4%	12%	13%	68%
Na koncercie muzyki klasycznej/ poważnej	0%	0%	1%	3%	9%	10%	76%
W operze lub filharmonii	0%	1%	1%	1%	7%	13%	77%

Źródło: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Instytucjonalna aktywność kulturalna jest zróżnicowana społecznie¹, pod względem:

- ◆ Płci: kobiety relatywnie częściej niż mężczyźni bywają w teatrze oraz bibliotece, z kolei mężczyźni częściej niż kobiety w obiektach historycznych.
- ◆ Wiek: częstotliwość bywania w kinie oraz na festiwalach muzycznych spada wraz z wiekiem.
- ◆ Wykształcenia: osoby lepiej wykształcone częściej uczestniczą właściwie we wszystkich aktywnościach, o które pytaliśmy, z wyjątkiem festynów, jarmarków i imprez folklorystycznych.
- ◆ Wielkość miejscowości zamieszkania jest zmienną różnicującą w większości przypadków, z wyjątkiem bibliotek oraz domów (centrów, ośrodków) kultury. Festyny, jarmarki i imprezy folklorystyczne są bardziej popularne wśród mieszkańców wsi niż miast. W pozostałych rodzajach aktywności kulturalnych częściej uczestniczą mieszkańcy miast niż wsi. Wizyty w galeriach sztuki, teatrach i na festiwalach muzycznych są wyraźnie częstsze wśród mieszkańców miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców niż mniejszych miejscowości. Pod względem częstotliwości odwiedzania muzeów i obiektów historycznych wyróżniają się mieszkańcy miast powyżej 500 tysięcy mieszkańców.

1 Wszystkie zróżnicowania opisywane w tekście są istotne statystycznie przy założonym poziomie istotności $p < 0,05$. Zastosowano test z (z poprawką Bonferroniego dla wielokrotnych porównań).

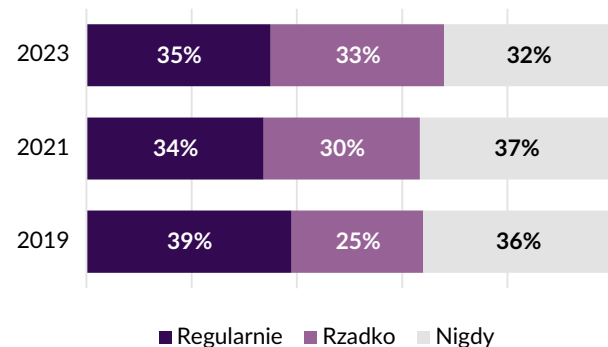
Pełne rozkłady odpowiedzi w podziale według zmiennych społeczno-demograficznych znajdują się w aneksie.

Podobne pytanie, z identyczną listą aktywności kulturalnych, zadawaliśmy także we wcześniejszych badaniach sondażowych. W roku 2020 pytaliśmy o aktywności w roku 2019, a pod koniec roku 2021 o aktywności w roku 2021. Wyniki wszystkich pomiarów są dość spójne, nie obserwujemy znaczących wahań między sondażami. W przypadku kilku zmiennych można dostrzec nieco wyższe odsetki deklaracji uczestnictwa w roku 2021 niż w 2019 i 2023. Dotyczy to wizyt w galeriach sztuki, na koncertach muzyki poważnej lub klasycznej, bibliotekach, domach kultury, oraz w operach lub filharmoniach. Obserwacja ta jest tym bardziej zaskakująca, że w 2021 roku instytucje kultury działały jeszcze w warunkach reżimu sanitarnego związanego z pandemią COVID-19, a więc dostęp do wydarzeń kulturalnych był ograniczony. Być może większa częstotliwość deklaracji wizyt w instytucjach kultury i udziału w wydarzeniach kulturalnych była efektem odnowionego entuzjazmu dla tego rodzaju aktywności po okresie przymusowego postu kulturalnego. Entuzjazm ten mógł wyrazić się w rzeczywistych działaniach lub co najmniej w ich deklaracjach.

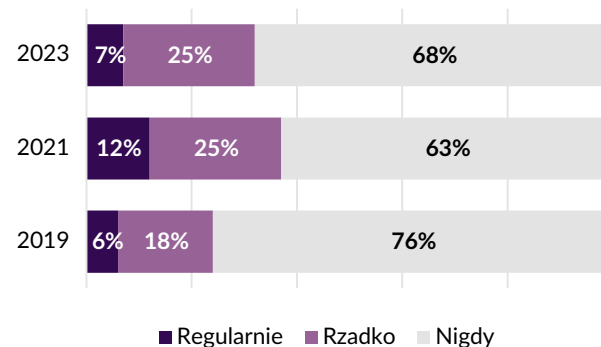
Deklaracje uczestnictwa w instytucjonalnej ofercie kulturalnej są stabilne na przestrzeni lat

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...?

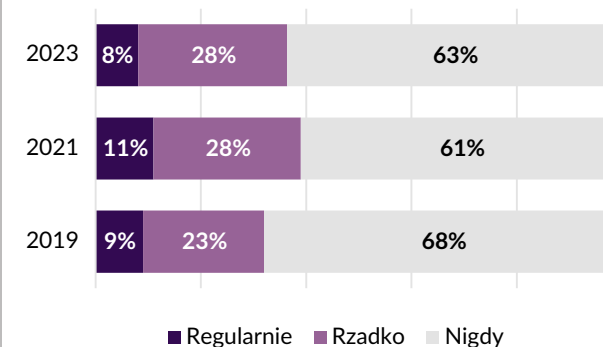
... w kinie

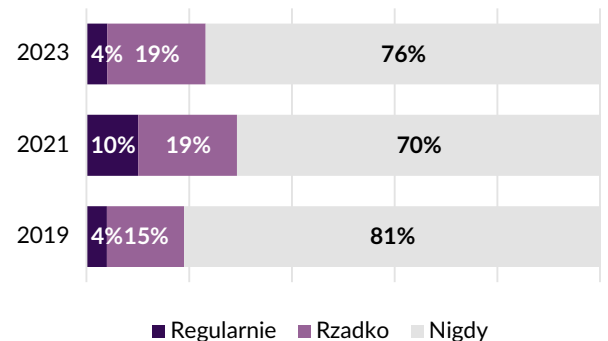
... w galerii sztuki

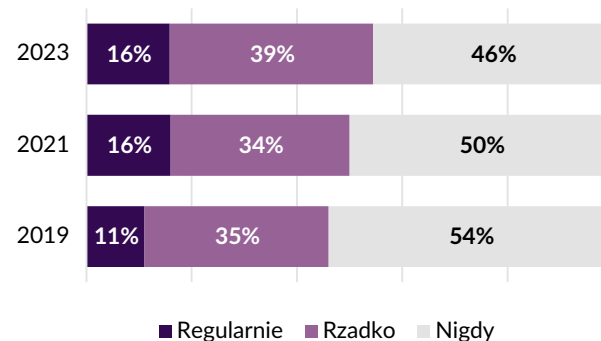
... w teatrze

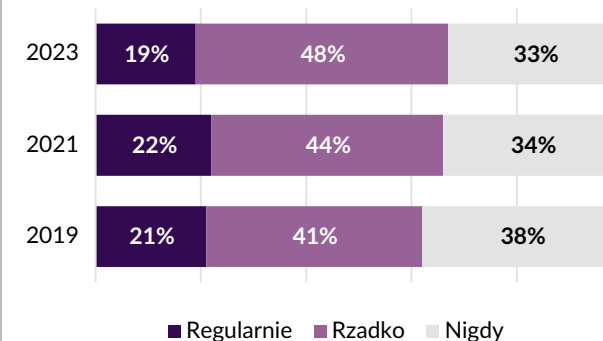
... na koncercie muzyki poważnej, klasycznej

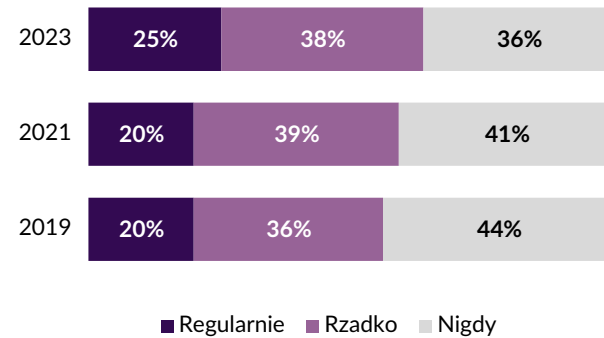
... w muzeum

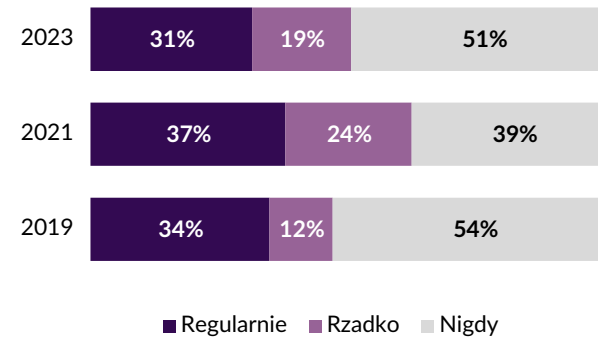
... na festynie, jarmarku, imprezie folklorystycznej

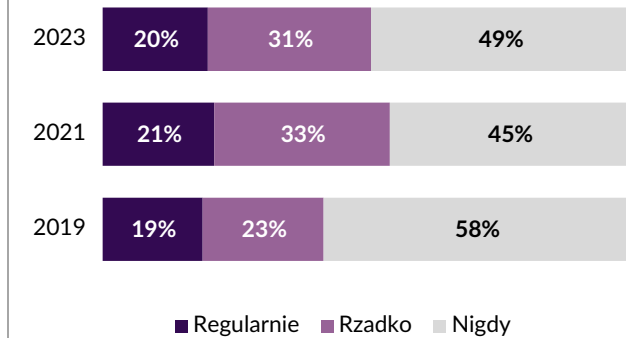
... w obiekcie historycznym

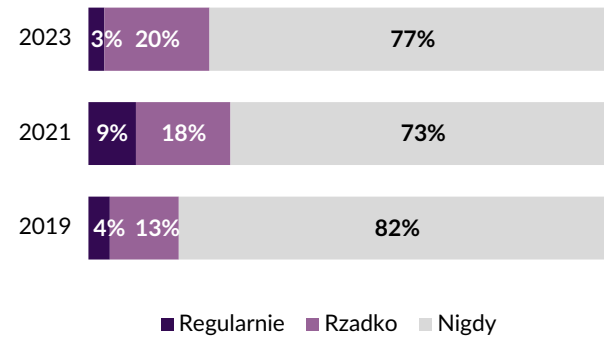
... w bibliotece

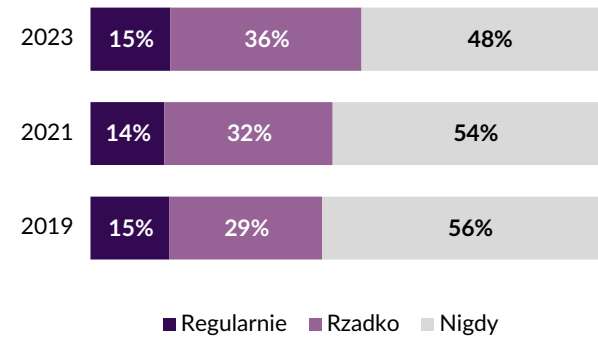
... w domu kultury, ośrodku kultury, centrum kultury

... w operze lub filharmonii

... na koncercie lub festiwalu muzyki innej niż poważna/klasyczna

Źródło: 2019: NCK/IQS, CATI, 1-8 czerwca 2020, N = 1000; 2021: NCK/IBRIS, CATI, 17-20 grudnia 2021, N = 1010; 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000;

W 2020 roku pytanie brzmiało: „Czy w 2019 roku był(a) Pan(i)/odwiedzał(a) Pan(i)... ?”. W 2021 roku pytanie brzmiało: „Czy w minionym, 2021 roku był(a) Pan(i)/odwiedzał(a) Pan(i)... ?”. W 2023 roku pytanie brzmiało: „Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)/odwiedzał(a) Pan(i)... ?”.

Kategoria „regularnie” zawiera odpowiedzi: „raz w tygodniu”, „kilka razy w miesiącu”, „raz w miesiącu”, „raz na 2-3 miesiące”. Kategoria „rzadko” zawiera odpowiedzi: „raz na pół roku”, „rzadziej niż raz na pół roku”.

INDEKS UCZESTNICTWA W AKTYWNOŚCIACH KULTURALNYCH

Odpowiedzi na pytania o aktywności kulturalne są skorelowane: branie udziału w jednego rodzaju aktywności zwiększa szansę, że respondenci uczestniczą także w innych rodzajach aktywności kulturalnej². Korelacja ta jest najsilniejsza w przypadku par zmiennych takich jak bywanie w muzeum i w obiektach historycznych (współczynnik rho Spearmana wynosi 0,559)³, w operze lub filharmonii i na koncercie muzyki poważnej (0,534), w muzeum i galerii sztuki (0,519). W przypadku innych par aktywności korelacja jest bardzo słaba: teatru i festynów, jarmarków i imprez folklorystycznych (0,118), opery lub filharmonii i bibliotek (0,164) oraz opery lub filharmonii i festynów, jarmarków i imprez folklorystycznych (również 0,164). Dla większości par zmiennych współczynnik korelacji rho Spearmana mieści się w granicach od 0,3 do 0,5. Oznacza to, że różnego rodzaju aktywności kulturalne nie tworzą odrębnych typów, w których uczestniczyliby różni odbiorcy.

Korelacje między zmiennymi pozwalają sądzić, że mierzą one spójne zjawisko: zinstytucjonalizowaną aktywność kulturalną. Możemy więc na ich podstawie zbudować syntetyczny wskaźnik, który byłby odzwierciedleniem aktywności kulturalnej badanych⁴. Indeks ten zlicza aktywności, w których badani uczestniczyli co najmniej raz na kwartał. Przyjmuje wartości od 0 (jeśli badany lub badana nie uczestniczył(/a) w 2023 w żadnym rodzaju aktywności częściej niż raz na pół roku) do 11 (badany lub badana uczestniczył(/a) co najmniej raz na kwartał we wszystkich aktywnościach, o które pytaliśmy).

Mediana wskaźnika wynosi 1, a średnia 1,83 (odchylenie standardowe: 1,93). Oznacza to, że połowa badanych brała regularnie udział w nie więcej niż jednym rodzaju aktywności. Największa grupa (32%) nie brała udziału regularnie w żadnym rodzaju aktywności. Średnia jest wyraźnie wyższa od mediany ze względu na występowanie relatywnie niewielu wysokich wartości indeksu.

Wartości wskaźnika są relatywnie wyższe wśród młodszych badanych (poniżej 45 roku życia), osób z wyższym poziomem wykształcenia, a także mieszkańców większych miejscowości. Relatywnie wysokie wartości odchylenia standardowego świadczą o znacznym rozproszeniu wartości wskaźnika.

2 Współczynnik korelacji rangowej Spearmana jest istotny statystycznie przy założonym poziomie istotności $p < 0,05$ dla wszystkich par zmiennych.

3 Współczynnik rho Spearmana może przyjmować wartości od -1 (pełna korelacja negatywna) przez 0 (brak związku) do 1 (pełna korelacja pozytywna).

4 Współczynnik alfa Cronbacha, będący miarą spójności skali, wynosi 0,813 (zwyczajowo przyjmuje się wartość 0,7 jako wystarczającą).

Wartości indeksu w podziale według cech społeczno-demograficznych

		Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe
Ogółem		1	1,83	1,93
Płeć	kobieta	1	1,97	2,03
	mężczyzna	1	1,67	1,80
Wiek	18-24	2	2,29	1,98
	25-34	2	2,26	1,81
	35-44	1	2,07	2,00
	45-54	1	1,68	2,03
	55-64	1	1,64	1,94
	65+	1	1,39	1,75
Wykształcenie	podstawowe	0	1,35	2,17
	zasadnicze zawodowe	1	1,09	1,40
	średnie	2	1,94	1,85
	wyższe	2	2,56	2,00
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	1	1,57	1,81
	miasto do 20 tys. mieszkańców	1	1,49	1,65
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	2	2,02	1,91
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	2	2,11	2,25
	miasto 500 tys. mieszkańców	2	2,41	2,01

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Warto także spojrzeć na wartości indeksu wśród badanych uczestniczących w różnego rodzaju aktywnościach. Oczywiście, częstsze uczestnictwo w każdej aktywności powiązane jest z wyższymi wartościami indeksu (wynika to z konstrukcji tego wskaźnika). Można jednak dostrzec zróżnicowania. Najwyższe średnie wartości wskaźnika notujemy w przypadku respondentów regularnie uczestniczących w koncertach muzyki poważnej, bywających w operze lub filharmonii, w teatrze, w muzeum. Oznacza to, że te właśnie rodzaje aktywności najsilniej powiązane są z ogólnym poziomem instytucjonalnej aktywności kulturalnej. Bywalcy filharmonii, teatrów czy galerii sztuki zazwyczaj podejmują także inne aktywności kulturalne: odwiedzają kina, muzea, obiekty historyczne, częściej niż inni bywają także w bibliotekach czy domach kultury.

Wartości indeksu według deklarowanych aktywności kulturalnych

	Wartość indeksu wśród badanych deklarujących, że w 2023 bywali ...								
	Nigdy			Rzadko			Regularnie		
	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe	Mediana	Średnia	Odchylenie standardowe
... w kinie	0	0,69	1,1	1	1,29	1,46	3	3,4	1,91
... na koncercie muzyki poważnej/klasycznej	1	1,35	1,53	3	2,91	1,93	6	5,43	2,38
... w galerii sztuki	1	1,24	1,47	2	2,53	1,75	5	5,25	2,21
... w muzeum	0	0,83	1,2	2	1,96	1,58	4	4,41	1,96
... w teatrze	1	1,23	1,55	2	2,32	1,72	5	4,76	2,09
.... na festynie, jarmarku, imprezie folklorystycznej	1	1,11	1,5	1	1,62	1,73	3	3,63	2
... w obiekcie historycznym	0	0,63	0,95	1	1,73	1,59	3	3,71	1,99
... w bibliotece	1	1,08	1,41	1	1,64	1,93	3	3,19	1,96
... w domu kultury, ośrodku kultury, centrum kultury	1	1,05	1,47	1	1,61	1,49	4	4,11	1,81
... w operze lub filharmonii	1	1,41	1,58	3	2,89	2,02	6	5,47	2,51
... na koncercie lub festiwalu muzyki innej niż poważna/klasyczna	0	1,04	1,47	2	1,96	1,65	4	4,02	2,06

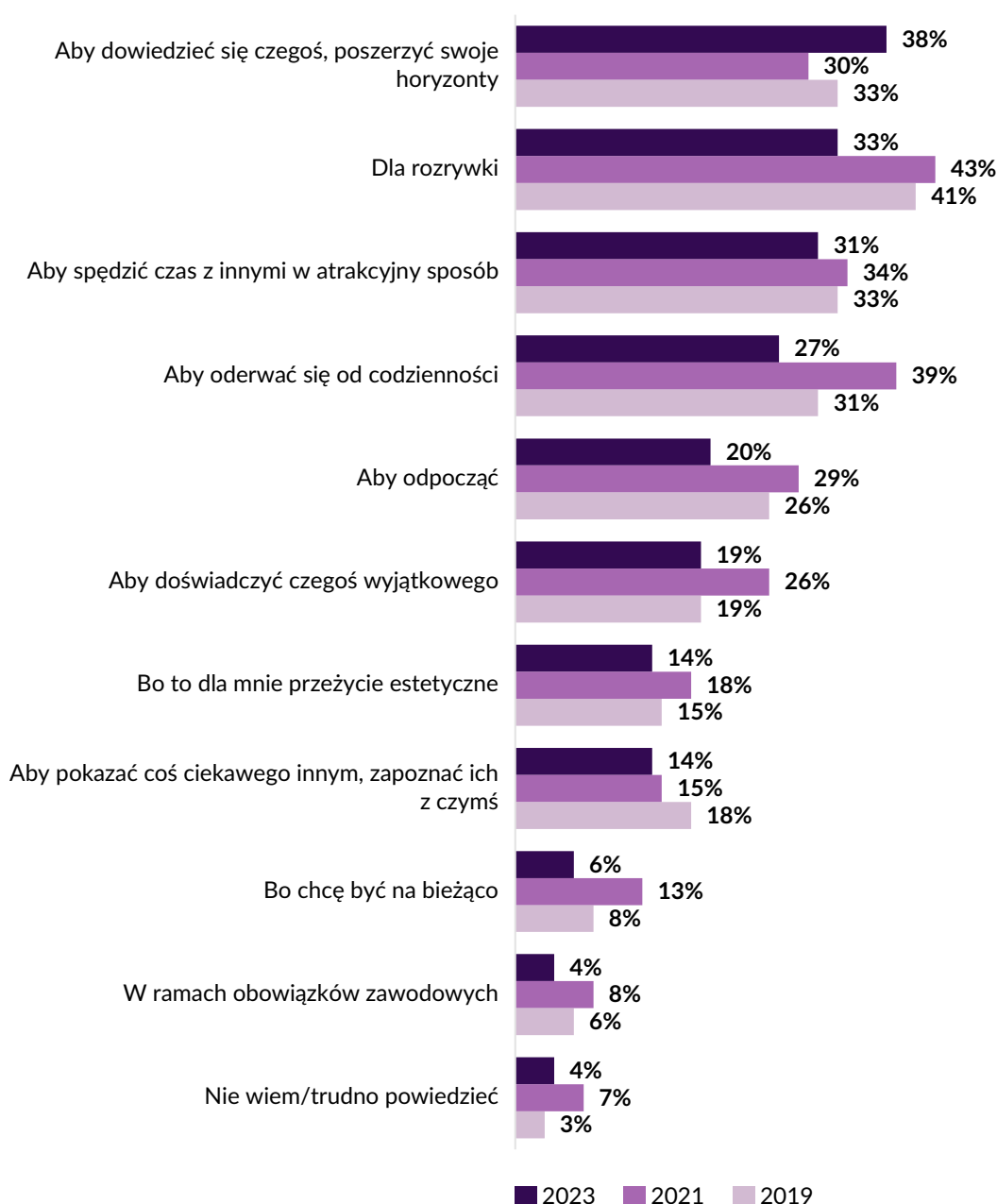
Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

POWODY UCZESTNICTWA W WYDARZENIACH KULTURALNYCH

Dlaczego Polacy uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych? W tegorocznym badaniu, inaczej niż w poprzednich latach, rozrywka nie była najczęściej wskazywaną motywacją. Częściej respondenci wskazywali na chęć dowiedzenia się czegoś, poszerzenia swoich horyzontów. Istotnymi okazał się także aspekt towarzyski (chęć spędzenia czasu z innymi w atrakcyjny sposób) oraz eskapistyczny (oderwanie od codzienności). Ten ostatni był jednak wyraźnie rzadziej wskazywany niż w roku 2021 (w trakcie pandemii), kiedy znalazł się na drugim miejscu, z niewiele mniejszą liczbą wskazań niż najczęstsza motywacja rozrywkowa.

Chęć poszerzenia horyzontów i rozrywka to najczęstsze deklarowane motywacje aktywności kulturalnej

Kiedy uczestniczy Pan(i) w wydarzeniach kulturalnych bądź odwiedza instytucje kultury, to robi to Pan(i) przede wszystkim...

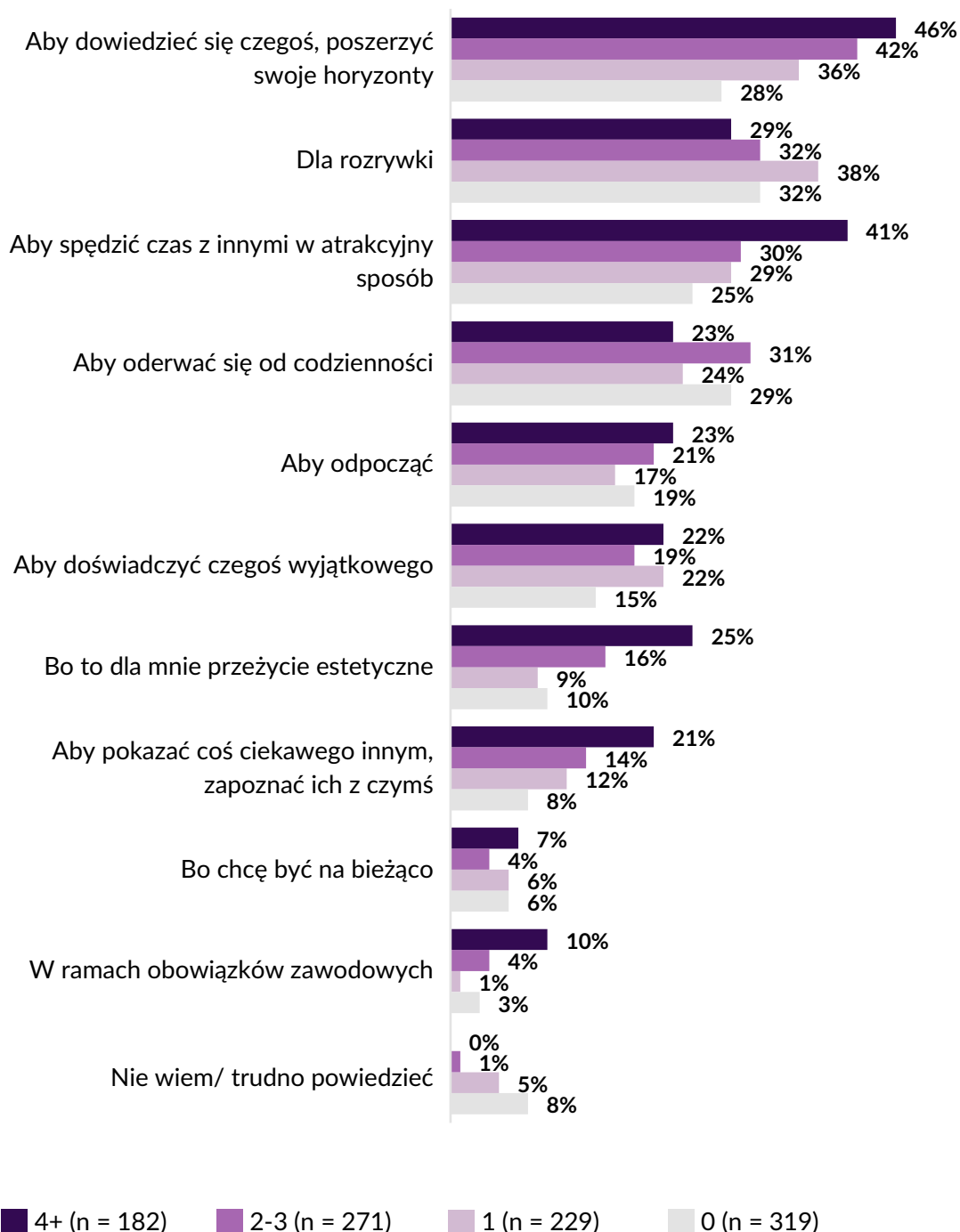
Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000; 2021: NCK/IBRIS, CATI, 17-20 grudnia 2021, N = 1010; 2019: NCK/IQS, CATI, 1-8 czerwca 2020, N = 1000. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Motywacje uczestnictwa różnią się w pewnym stopniu w zależności od poziomu zaangażowania respondentów w aktywności kulturalne. Badanych podzieliliśmy na cztery grupy według poziomu indeksu: 0 (ci, którzy brali udział w aktywnościach kulturalnych rzadziej niż raz na kwartał), 1, 2 lub 3, i 4 lub więcej (odpowiada to podziałowi tej zmiennej na kwartyle). Respondenci charakteryzujący się wyższym poziomem indeksu częściej niż mniej aktywni postrzegają aktywności kulturalne jako okazję do poszerzenia swoich horyzontów, atrakcyjną

propozycję spędzenia czasu z innymi, przeżycie estetyczne, a także okazję do pokazania czegoś interesującego innym.

Motywacje są zróżnicowane w zależności od poziomu zaangażowania kulturalnego

Kiedy uczestniczy Pan(i) w wydarzeniach kulturalnych bądź odwiedza instytucje kultury, to robi to Pan(i) przede wszystkim... Odpowiedzi w podziale na grupy wyróżnione ze względu na poziom indeksu instytucjonalnej aktywności kulturalnej.

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Spośród podstawowych zmiennych społeczno-demograficznych tylko wiek i wykształcenie wpływają na motywacje uczestnictwa. Młodszy badani w większym stopniu niż starsi traktują aktywność kulturalną jako wydarzenia towarzyskie, okazję do spotkania z innymi. Z kolei chęć pokazania czegoś ciekawego innym to motywacja charakterystyczna dla badanych w wieku od 25 do 54 lat – można się domyślać, że chodzi tu o rodziców dzieci. Potwierdza to rozkład odpowiedzi w pytaniu dotyczącym sytuacji rodzinnej respondentów. Motywacja „aby pokazać coś ciekawego innym, zapoznać ich z czymś” znacząco częściej wybierana jest przez osoby wychowujące dzieci, zarówno w związku jak i samotnie (odpowiednio 25% i 24%) niż przez innych: singli (7%), osoby bezdzietne w związkach (12%), osoby posiadające dorosłe dzieci (10%), oraz deklarujące inną sytuację rodzinną (9%).

Motywacje uczestnictwa w aktywnościach kulturalnych według wieku

	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+
Aby dowiedzieć się czegoś, poszerzyć swoje horyzonty	33%	44%	40%	42%	36%	35%
Dla rozrywki	43%	42%	33%	28%	31%	30%
Aby spędzić czas z innymi w atrakcyjny sposób	36%	45%	31%	28%	26%	26%
Aby oderwać się od codzienności	34%	18%	31%	30%	26%	29%
Aby odpocząć	23%	23%	24%	23%	17%	12%
Aby doświadczyć czegoś wyjątkowego	13%	19%	17%	24%	22%	21%
Bo to dla mnie przeżycie estetyczne	8%	14%	11%	12%	20%	21%
Aby pokazać coś ciekawego innym, zapoznać ich z czymś	7%	18%	21%	18%	9%	7%
Bo chcę być na bieżąco	3%	3%	5%	4%	12%	7%
W ramach obowiązków zawodowych	3%	5%	6%	3%	6%	1%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	0%	0%	3%	4%	6%	6%

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Większe zróżnicowanie obserwujemy w przypadku poziomu wykształcenia. Mniej wykształceni respondenci częściej deklarują motywacje eskapistyczne (oderwanie od codzienności, ale także odpoczynek). Z kolei lepiej wykształceni respondenci w większym stopniu traktują aktywność kulturalną jako poszerzenie horyzontów, wydarzenie towarzyskie, a także wyjątkowe doświadczenie i przeżycie estetyczne.

Motywacje uczestnictwa w aktywnościach kulturalnych według wykształcenia

	Podstawowe	Zasadnicze zawodowe	Średnie	Wyższe
Aby dowiedzieć się czegoś, poszerzyć swoje horyzonty	19%	34%	42%	46%
Dla rozrywki	35%	26%	36%	37%
Aby spędzić czas z innymi w atrakcyjny sposób	27%	22%	35%	35%
Aby oderwać się od codzienności	34%	35%	25%	23%
Aby odpocząć	31%	15%	20%	20%
Aby doświadczyć czegoś wyjątkowego	5%	13%	21%	28%
Bo to dla mnie przeżycie estetyczne	3%	9%	14%	24%
Aby pokazać coś ciekawego innym, zapoznać ich z czymś	5%	11%	15%	19%
Bo chcę być na bieżąco	11%	5%	6%	5%
W ramach obowiązków zawodowych	4%	1%	3%	8%
Nie wiem, trudno powiedzieć	8%	9%	1%	1%

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

POWODY NIEUCZESTNICZENIA W WYDARZENIACH KULTURALNYCH

Aby zidentyfikować postrzegane bariery w dostępie do instytucji kultury, badanych którzy nie brali udziału ani razu w danym rodzaju aktywności lub nie byli ani razu w danym rodzaju instytucji pytaliśmy, dlaczego tak było. Czy wynikało to z braku zainteresowania, czy jakiegoś typu barier?

W zdecydowanej większości przypadków jako główne powody nieuczestniczenia wskazywane były brak zainteresowania, brak czasu oraz brak oferty w najbliższym otoczeniu. Część odpowiedzi wskazuje zapewne na brak przyzwyczajenia do korzystania z takich form aktywności. Nie jest to element stylu życia badanych, nie należy do repertuaru nawykowych, narzucających się („przychodzących do głowy”) działań. Badani odnosili się także do braku towarzystwa, który także może być powiązany z brakiem nawyku – jako brak sieci społecznej, w której aktywność kulturalną byłaby czymś, „co się robi”. W przypadku niektórych rodzajów aktywności wskazywali także brak informacji (co też zapewne częściowo oznacza brak „kulturalnej” sieci społecznej) oraz brak pieniędzy.

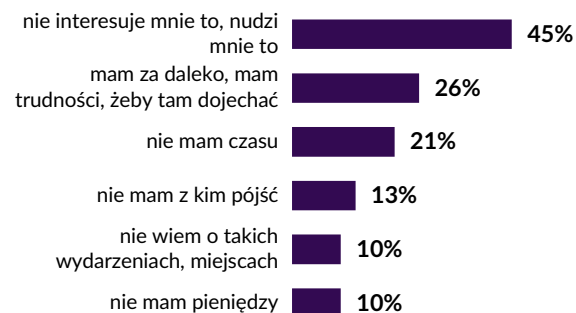
Deklarowane powody nie brania udziału w aktywnościach kulturalnych

Dlaczego nigdy/w ogóle nie był(a) Pan(i)... (Odpowiedzi wskazane przez co najmniej 10% respondentów odpowiadających na pytanie)

... w kinie? (n = 321)

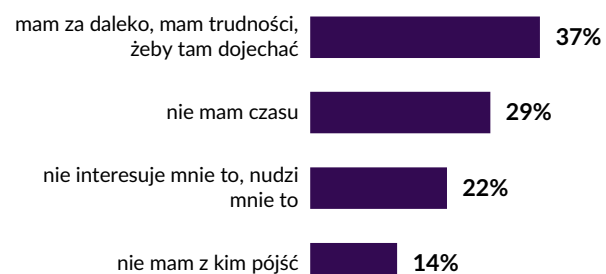
... na koncercie muzyki klasycznej, poważnej? (n = 764)

... w galerii sztuki? (n = 684)

... w muzeum? (n = 455)

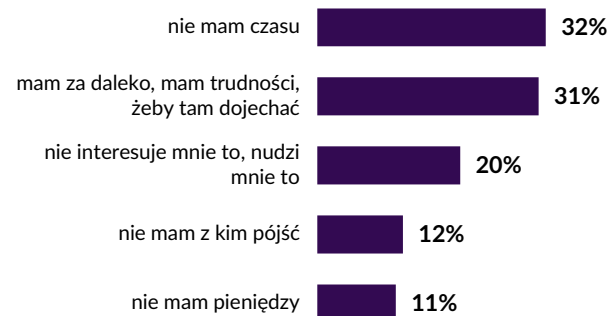
... w teatrze? (n = 634)

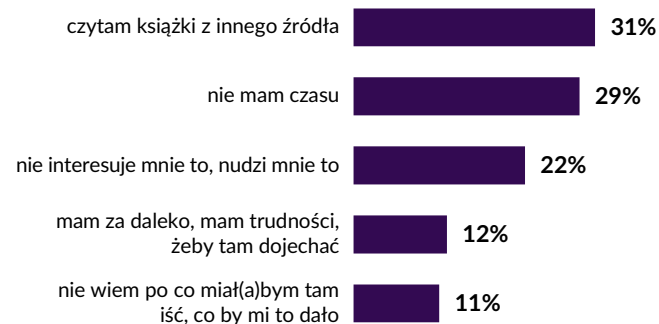
... na festynie, jarmarku, imprezie folklorystycznej? (n = 329)

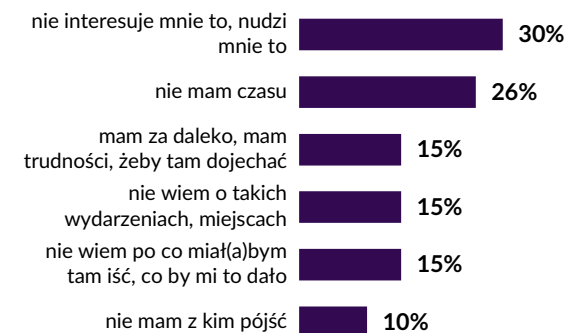
... w obiekcie historycznym? (n = 364)

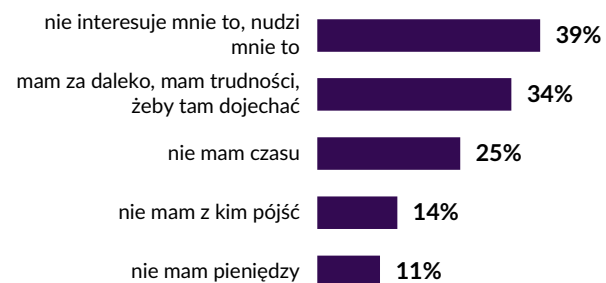
... w bibliotece ? (n = 506)

... w domu kultury, ośrodku kultury, centrum kultury? (n = 488)

... w operze lub filharmonii? (n = 772)

... na koncercie lub festiwalu muzyki innej niż klasyczna, poważna? (n = 483)

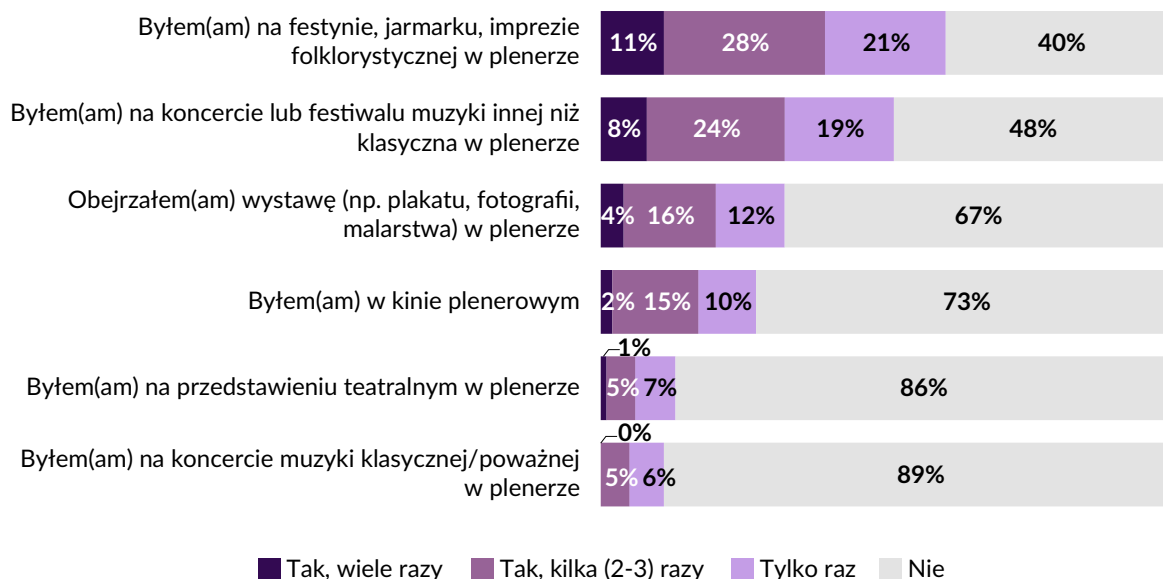

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

AKTYWNOŚCI KULTURALNE W PLENERZE

Specyficznym rodzajem aktywności kulturalnej, o którym wiele mówiło się w czasie pandemii, są wydarzenia plenerowe. Niemal cztery piąte (79%) badanych deklaruje, że w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających badanie uczestniczyło w takich wydarzeniu. Najczęściej były to festyny, jarmarki lub imprezy folklorystyczne (60%) oraz koncerty (52%).

Czy w ostatnich 12 miesiącach uczestniczył(a) Pan(i) w wydarzeniach kulturalnych odbywających się w plenerze (to znaczy: na świeżym powietrzu)?

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

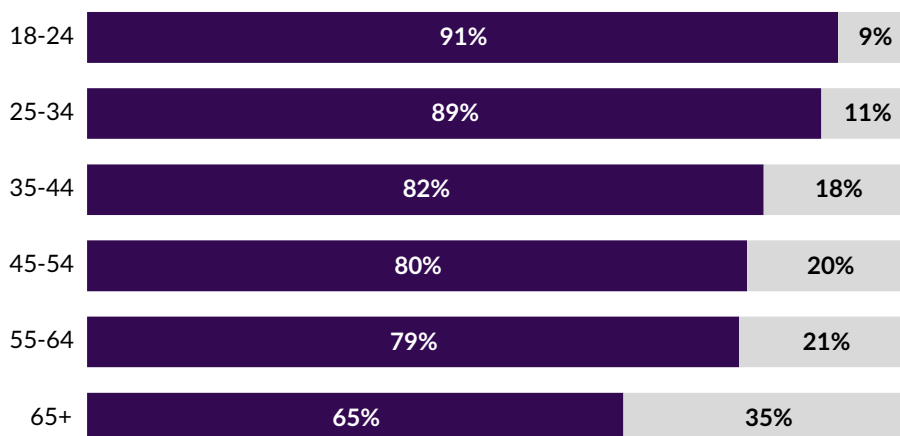
Podobnie jak w przypadku aktywności kulturalnych o które pytaliśmy wcześniej, także w wydarzeniach na świeżym powietrzu częściej uczestniczą badani młodszy oraz lepiej wykształceni. Odsetki uczestniczących są jednak wysokie we wszystkich kategoriach społecznych.

Nie obserwujemy zróżnicowania ze względu na wielkość miejscowości zamieszkania, z wyjątkiem mniejszej aktywności mieszkańców najmniejszych miast (poniżej 20 tysięcy mieszkańców).

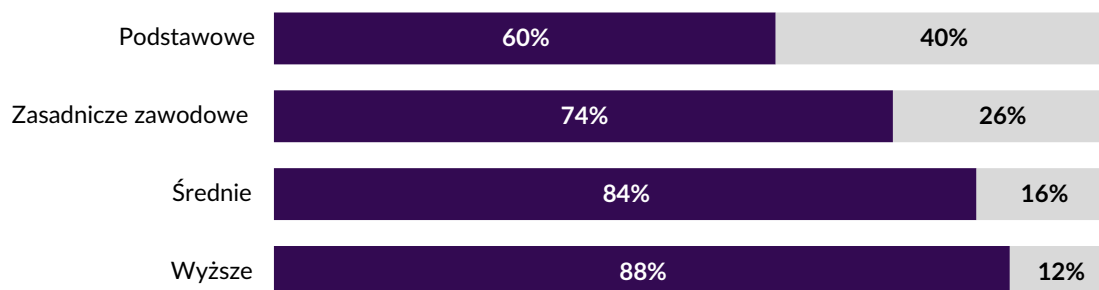
W wydarzeniach plenerowych częściej uczestniczą badani młodszy, lepiej wykształceni, nie tylko z większych miast

Odsetki badanych którzy w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie chociaż raz uczestniczyli w plenerowym wydarzeniu kulturalnym (spośród rodzajów, o które pytaliśmy) według...

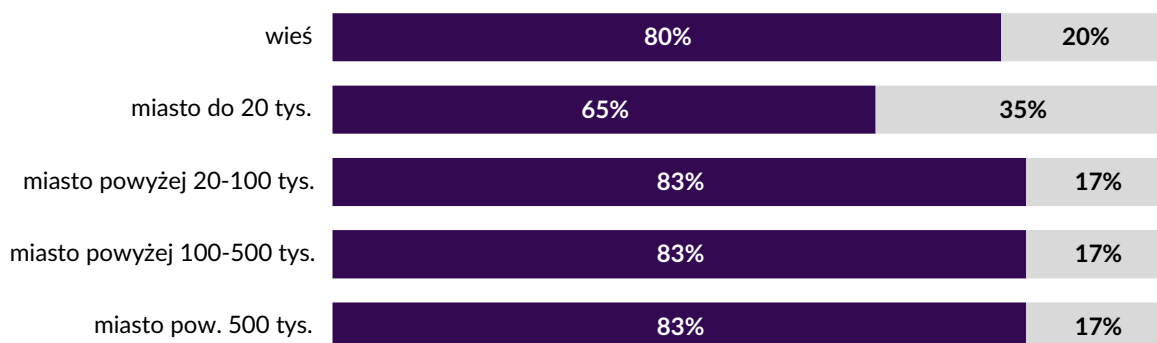
... wieku

... wykształcenia

... wielkości miejscowości zamieszkania

■ Uczestniczący ■ Nie uczestniczący ani razu

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Niższe deklaracje uczestnictwa mieszkańców najmniejszych miast są szczególnie widoczne w przypadku dwóch rodzajów wydarzeń: koncertów plenerowych (innych niż koncerty muzyki poważnej) oraz festynów, jarmarków i imprez folklorystycznych. Dotyczy to więc przede wszystkim wydarzeń o charakterze najbardziej masowym. Może to być powiązane z dostępną ofertą. Można przypuszczać, że tego rodzaju wydarzeń organizuje się w małych miastach mniej niż w większych ośrodkach. Gromadzą one także mniejszy odsetek mieszkańców niż na terenach wiejskich.

W przypadku festynów, jarmarków i imprez folklorystycznych w plenerze relatywnie niską aktywnością odznaczają się też mieszkańcy największych metropolii, ale w ich przypadku jest to kompensowane częstszym uczestnictwem w innego typu wydarzeniach na świeżym powietrzu.

Odsetki respondentów deklarujących, że co najmniej raz uczestniczyli w danym typie wydarzeń plenerowych, według wielkości miejscowości zamieszkania

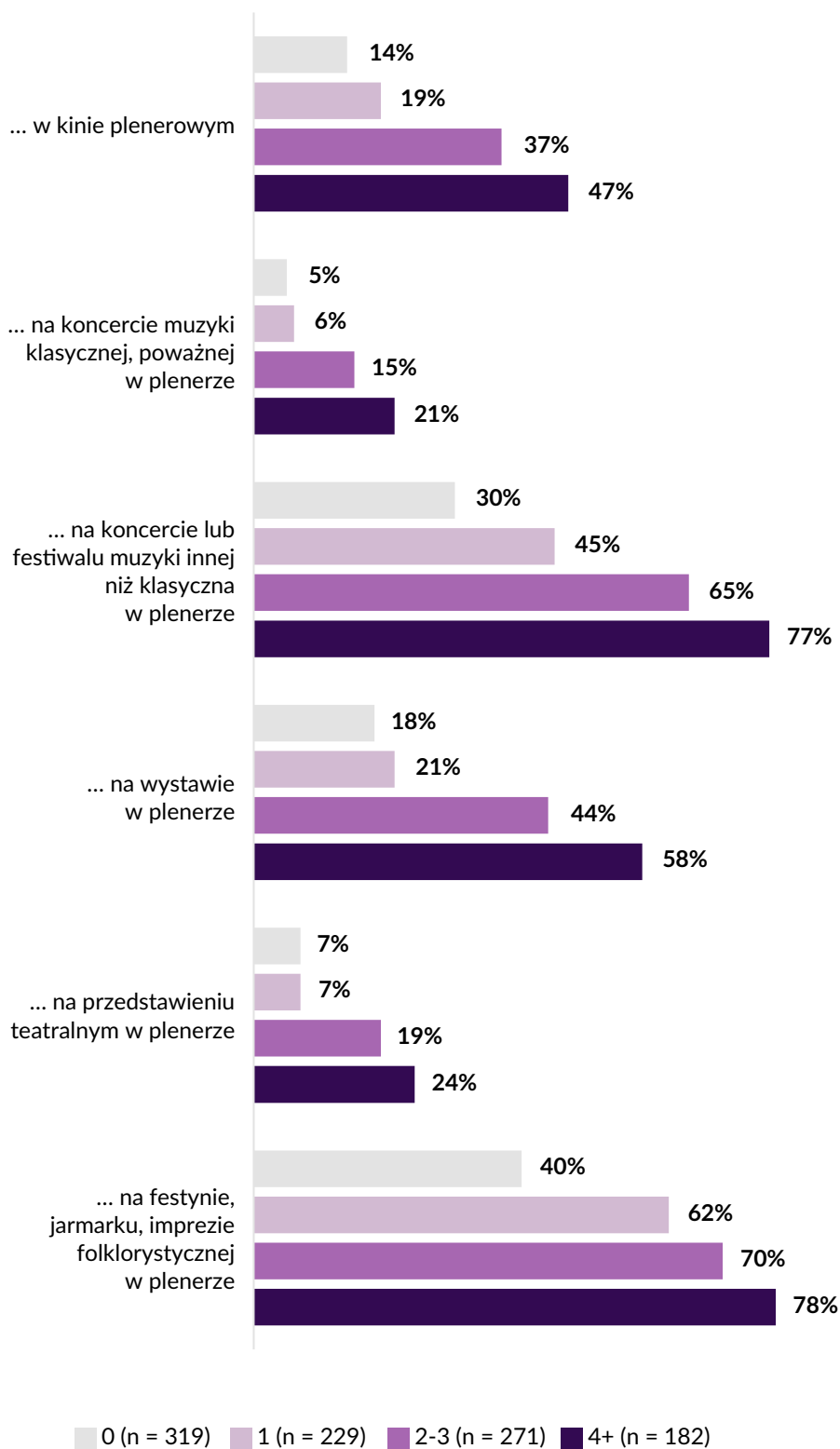
	wieś	miasto do 20 tys.	miasto 20-100 tys. mieszkańców	miasto 100-500 tys. mieszkańców	miasto pow. 500 tys. mieszkańców
kino plenerowe	27%	20%	29%	26%	34%
koncert muzyki klasycznej/ poważnej w plenerze	11%	8%	9%	16%	11%
koncert lub festiwal muzyki innej niż klasyczna w plenerze	52%	37%	59%	49%	60%
wystawa w plenerze	27%	27%	42%	35%	41%
przedstawienie teatralnym w plenerze	14%	12%	13%	14%	15%
festyn, jarmark, impreza folklorystyczna w plenerze	67%	47%	66%	59%	45%

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Plenerowa aktywność kulturalna jest powiązana z bywaniem w instytucjach kultury: we wszystkich przypadkach badani, którzy uzyskują wyższe wartości indeksu aktywności kulturalnej, częściej uczestniczą także w wydarzeniach plenerowych. Nie jest to więc osobna publiczność, nie objęta zasięgiem działania instytucji kultury.

Udział w wydarzeniach plenerowych jest powiązany z udziałem w innych aktywnościach kulturalnych

Odsetki badanych którzy w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie chociaż raz byli ... według poziomu indeksu aktywności kulturalnej.

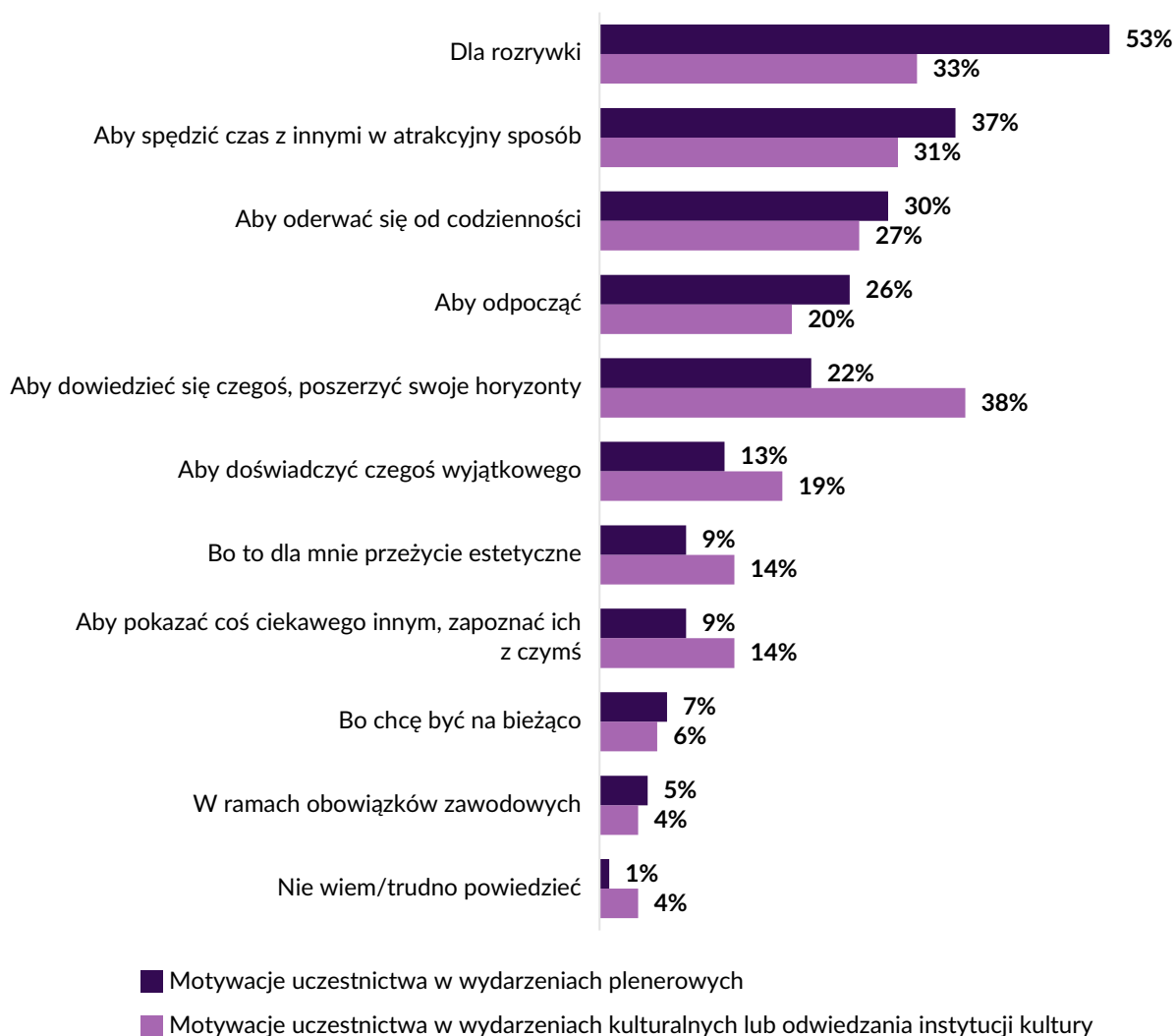

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Motywacje uczestnictwa w wydarzeniach plenerowych różnią się nieco od motywacji klasycznych form aktywności kulturalnej. Wyraźnie większe znaczenie ma motywacja czysto rozrywkowa, a mniejsze – chęć dowiedzenia się czegoś nowego, poszerzenia horyzontów (motywacja związana z rozwojem osobistym).

W przypadku aktywności plenerowych większe znaczenie ma motywacja rozrywkowa, a mniejsze poszerzanie horyzontów

Odsetki badanych wskazujących, że uczestniczą w wydarzeniach plenerowych/wydarzeniach kulturalnych oraz odwiedzają instytucje kultury przede wszystkim...

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000. Odpowiedzi nie sumują się do 100% ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

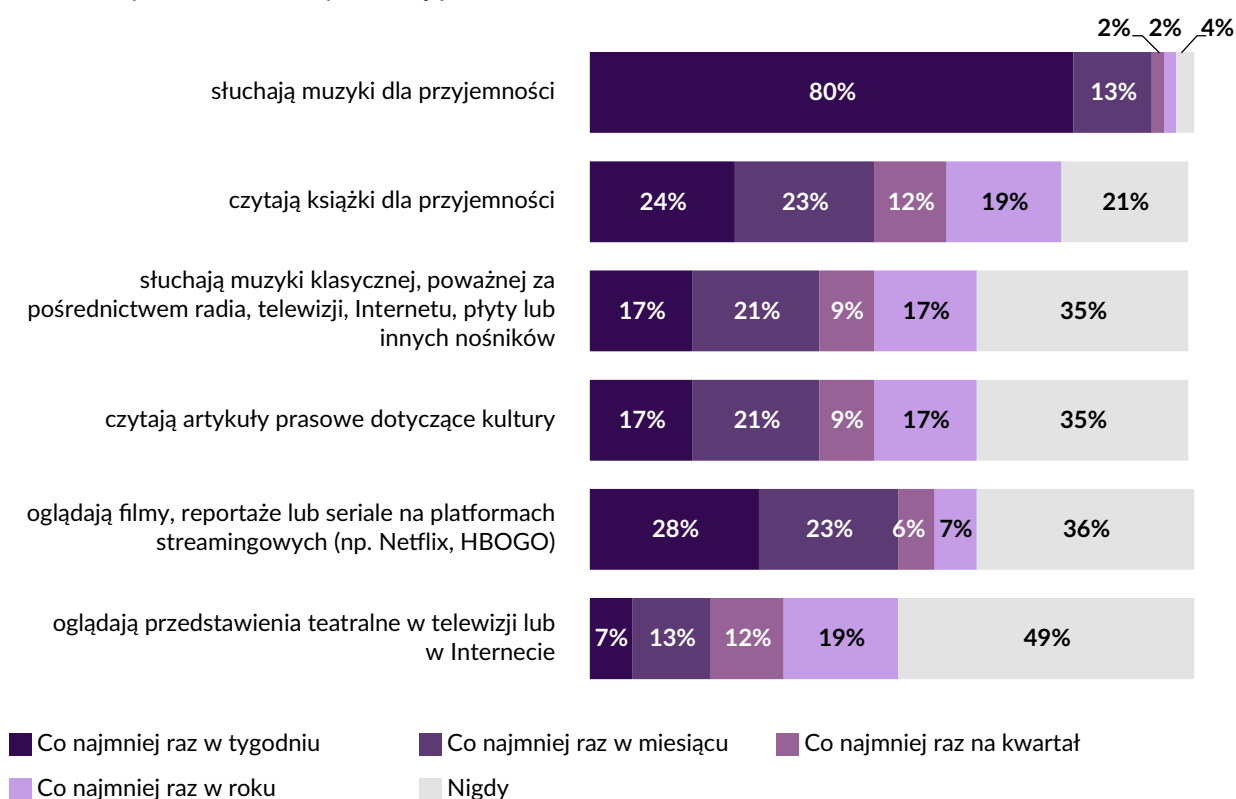
INDYWIDUALNE AKTYWNOŚCI KULTURALNE

Poza publicznymi aktywnościami kulturalnymi, związanymi z działalnością instytucji kultury, interesowały nas także indywidualne praktyki kulturalne respondentów. Praktyki te związane są z ich życiem codziennym i prywatną przestrzenią.

Najczęstszym sposobem obcowania z kulturą artystyczną jest słuchanie muzyki: 80% badanych deklaruje, że co najmniej raz w tygodniu słucha muzyki dla przyjemności⁵. W drugiej kolejności jest to czytanie książek oraz oglądanie filmów, seriali lub innych materiałów w serwisach streamingowych. Relatywnie najmniej popularne jest oglądanie przedstawień teatralnych w telewizji lub internecie, jednak nawet w tym przypadku połowa badanych zadeklarowała, że zdarzyło im się to co najmniej raz w ostatnich 12 miesiącach.

Spośród indywidualnych aktywności o które pytaliśmy, najczęstsze jest słuchanie muzyki, oglądanie materiałów w streamingu oraz czytanie książek

Odsetki respondentów, którzy deklarują, że...

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000. Uwaga: odpowiedzi są rozłączne, a więc odpowiedź „co najmniej raz w roku” oznacza „co najmniej raz w roku, ale nie częściej niż raz na kwartał”, „co najmniej raz na kwartał” oznacza „co najmniej raz na kwartał, ale nie częściej niż raz w miesiącu”, a „co najmniej raz w miesiącu” oznacza „co najmniej raz w miesiącu, ale nie częściej niż raz w tygodniu”.

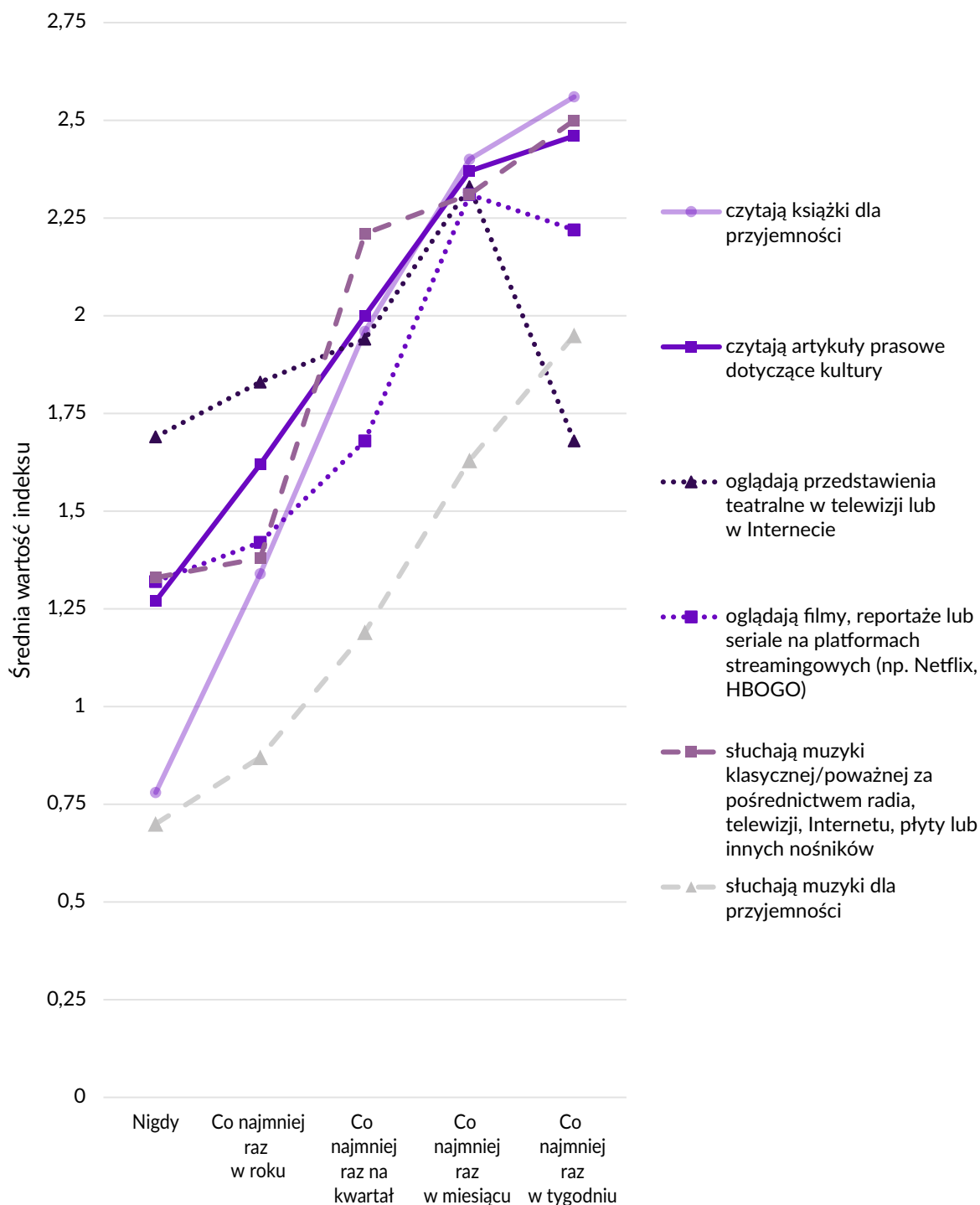
Indywidualna aktywność kulturalna jest powiązana z aktywnością publiczną: badani częściej podejmujący indywidualną aktywność kulturalną charakteryzują się wyższymi wartościami indeksu aktywności instytucjonalnej. Jedyną widoczną nieregularnością jest spadek średniej wartości indeksu w grupach osób najczęściej korzystających z serwisów streamingowych oraz

⁵ W osobnym komunikacie szczegółowo przyjrzymy się aktywnościom muzycznym.

najczęściej oglądających przedstawienia teatralne w telewizji lub internecie (nie są to jednak różnice istotne statystycznie).

Indywidualna aktywność kulturalna jest powiązana z aktywnością instytucjonalną

Średnie wartości indeksu instytucjonalnej aktywności kulturalnej dla grup wyróżnionych ze względu na częstotliwość praktyk prywatnych

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000. Uwaga: odpowiedzi są rozłączne, a więc odpowiedź „co najmniej raz w roku” oznacza „co najmniej raz w roku, ale nie częściej niż raz na kwartał”, „co najmniej raz na kwartał” oznacza „co najmniej raz na kwartał, ale nie częściej niż raz w miesiącu”, a „co najmniej raz w miesiącu” oznacza „co najmniej raz w miesiącu, ale nie częściej niż raz w tygodniu”.

SEGMENTACJA ODBIORCÓW KULTURY

Na podstawie odpowiedzi dotyczących aktywności publicznych (uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych oraz wizyt w instytucjach kultury) oraz aktywności prywatnych stworzyliśmy segmentację odbiorców kultury. Segmentacja jest metodą analizy pozwalającą pogrupować obserwacje (badanych) w taki sposób, by zmaksymalizować odległości między podgrupami, a zminimalizować odległości między badanymi w ramach każdej podgrupy⁶. Daje dobry przegląd pola, które badamy, pokazując realnie obserwowane różnice między grupami badanych.

Segmentacja pozwala podzielić całą próbę na wyraziste podgrupy, różniące się cechami społecznymi, preferencjami, przyzwyczajeniami, potrzebami. Może sugerować, w jaki sposób budować ofertę dla różnych grup odbiorców, i w jaki sposób do nich docierać.

W efekcie analizy wyróżniliśmy cztery klastry (osobne grupy badanych):

- ◆ Kulturalni entuzjaści,
- ◆ Kulturalni hedoniści,
- ◆ Klasycznie kulturalne,
- ◆ Kulturalnie wycofani.

Ich przedstawiciele w różny sposób uczestniczą w życiu kulturalnym.

6 Zastosowano metodę hierarchicznej analizy skupień (HCA) metodą Warde'a, a jako miara odległości został wykorzystany kwadrat odległości Euklidesowej. Analiza dendrogramu oraz tablicy aglomeracji wskazuje na podział na cztery klastry. Podczas analizy wykorzystane zostały zmienne dotyczące częstości udziału w zbiorowych aktywnościach kulturalnych oraz częstość angażowania się w indywidualne aktywności kulturalne, z wyłączeniem słuchania muzyki. Zmienne analizowane były w postaci nie rekodowanej, na pierwotnej skali 7-stopniowej. Opisywane rozwiązanie było relatywnie stabilne niezależnie od kolejności wprowadzania obserwacji (charakterystyki segmentów się nie zmieniały, a liczebności wahały się w niewielkim stopniu). Należy jednak pamiętać, by liczebności segmentów traktować jako przybliżone oszacowanie.

Charakterystyka segmentów

	Kulturalni entuzjaści	Kulturalni hedoniści	Klasycznie kulturalne	Kulturalnie wycofani
W czym uczestniczą?	Częściej niż przedstawiciele innych grup angażują się w niemal wszystkie rodzaje aktywności kulturalnej, o które pytaliśmy: zarówno publiczne jak i prywatne.	Interesują ich tylko niektóre aktywności kulturalne: część z nich podejmuje relatywnie często (wizyty w kinie, muzeum, obiektach historycznych, na festynach i koncertach), inne rzadko. Szczególnie często oglądają materiały w streamingu.	W przypadku większości aktywności charakteryzują się podobnym poziomem aktywności, co „kulturalni entuzjaści”. Często chodzą do teatru i słuchają muzyki poważnej, dużo czytają. Związane z tradycyjną kulturą wyższą.	W relatywnie niewielkim stopniu uczestniczą w życiu kulturalnym.
Kim są?	To około jednej trzeciej badanych (36%) badanych: przede wszystkim badani młodszy (od 25 do 44 lat) i o wyższym poziomie wykształcenia.	To około jednej szóstej (16%) badanych. Raczej nie ma wśród nich osób starszych (powyżej 55 lat), a sporo jest osób o niższym poziomie wykształcenia.	To około jednej siódmej (15%) badanych: przede wszystkim kobiety w wieku powyżej 65 lat, które stanowią 37% badanych w tym segmencie (15% w całej próbie). Kolejne 23% członkiń segmentu to kobiety w wieku 45-64 (17% w całej próbie).	To około jednej trzeciej (33%) badanych: głównie badani starsi (powyżej 55 roku życia) i niżej wykształceni.
Co ich wyróżnia?	Gusta kulturowych entuzjastów są szerokie: interesują ich różne rodzaje aktywności kulturalnej, nie ograniczają się do jednego rodzaju.	Kulturalni hedoniści dobrze wiedzą, czego szukają w aktywnościach kulturalnych: rozrywki, oderwania od codzienności, odpoczynku. Zgodnie z tym dobierają aktywności.	Kilka rodzajów działań jest dla nich charakterystyczne: to słuchanie muzyki poważnej (zarówno na żywo jak i z nagrań), wizyty w bibliotece, a także oglądanie transmisji spektakli. Podejmują je częściej niż „kulturalni entuzjaści”.	Raczej nie są zainteresowani aktywnościami kulturalnymi. Relatywnie często uczestniczą tylko w festynach, jarmarkach itp., które są najbardziej demokratycznym (najmniej zróżnicowanym) rodzajem aktywności.

Podczas tworzenia segmentacji nie braliśmy pod uwagę cech społeczno-demograficznych badanych. Ponieważ jednak osoby należące do różnych grup społecznych w rozmaity sposób uczestniczą w kulturze, segmenty także różnią się pod tym względem:

- ◆ Młodszy badani znajdują się w większym stopniu wśród „kulturalnych entuzjastów” oraz „kulturalnych hedonistów”, a starsi badani raczej wśród „klasycznie kulturalnych” oraz „kulturalnie wycofanych”.
- ◆ „Klasycznie kulturalne” to wyraźnie sfeminizowany segment: aż 75% jego członków to kobiety.
- ◆ Im wyższe wykształcenie badanych, tym większa szansa, że znajdą się w segmencie bardziej aktywnym kulturalnie.
- ◆ Pod względem wielkości miejscowości zamieszkania, uwagę można zwrócić przede wszystkim na nadreprezentację mieszkańców wsi wśród „kulturalnie wycofanych” oraz mieszkańców największych miast wśród „kulturalnych entuzjastów”.

Charakterystyka społeczno-demograficzna segmentów

		Kulturalni entuzjaści	Kulturalni hedoniści	Klasycznie kulturalne	Kulturalnie wycofani	Ogółem
Płeć	kobieta	49%	47%	75%	49%	52%
	mężczyzna	51%	53%	25%	51%	48%
Wiek	18-24	11%	20%	0%	4%	8%
	25-34	26%	19%	12%	7%	17%
	35-44	24%	27%	13%	16%	20%
	45-54	14%	21%	14%	17%	16%
	55-64	13%	8%	14%	24%	16%
	65+	13%	5%	47%	32%	23%
Wykształcenie	podstawowe	6%	20%	9%	22%	14%
	zasadnicze zawodowe	13%	19%	20%	38%	23%
	średnie	39%	34%	37%	30%	35%
	wyższe	42%	26%	33%	10%	28%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	38%	39%	35%	47%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	11%	13%	15%	15%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców.	21%	18%	19%	15%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	14%	18%	20%	15%	16%
	miasto pow. 500 tys. mieszkańców	16%	13%	10%	7%	12%
Ogółem		100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Przynależność do segmentów według cech społeczno-demograficznych

		Kulturalni entuzjaści	Kulturalni hedoniści	Klasycznie kulturalne	Kulturalnie wycofani	Ogółem
Płeć	kobieta	34%	15%	21%	30%	100%
	mężczyzna	39%	18%	8%	35%	100%
Wiek	18-24	45%	39%	1%	15%	100%
	25-34	57%	18%	10%	15%	100%
	35-44	43%	22%	9%	26%	100%
	45-54	31%	21%	13%	35%	100%
	55-64	29%	9%	13%	49%	100%
	65+	21%	4%	30%	45%	100%
Wykształcenie	podstawowe	16%	23%	10%	51%	100%
	zasadnicze zawodowe	21%	14%	13%	53%	100%
	średnie	40%	16%	16%	28%	100%
	wyższe	55%	16%	18%	12%	100%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	34%	16%	13%	38%	100%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	29%	16%	17%	38%	100%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	42%	16%	15%	27%	100%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	32%	18%	19%	30%	100%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	50%	18%	13%	20%	100%
Ogółem		36%	16%	15%	33%	100%

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Dwa segmenty zostały wyróżnione na podstawie ogólnej intensywności aktywności kulturalnej: to najbardziej i najmniej aktywni („kulturalni entuzjaści” i „kulturalnie wycofani”). Do tych dwóch podgrup należy w sumie około dwóch trzecich badanych. Wyżej wskazywaliśmy, że aktywność kulturalna jest w niewielkim stopniu zróżnicowana. Trudno jest wyróżnić specyficzne modele uczestnictwa w kulturze, a uczestnictwo we wszystkich rodzajach wydarzeń jest powiązane. Znaczna rola klastrów wyróżnionych ze względu na intensywność aktywności kulturalnej jest odbiciem tego stanu rzeczy.

Dwa pozostałe segmenty odznaczają się jednak bardziej sprecyzowanym profilem, i pozwalają dostrzec specyficzne grupy odbiorców kultury.

Wśród respondentów należących do „klasycznie kulturalnych” większość aktywności jest popularna w podobnym stopniu co wśród „najbardziej aktywnych”. Można by nawet myśleć o nich jako o podzbiorze „najbardziej aktywnych”. Jest jednak kilka rodzajów działań, które są dla nich charakterystyczne: to słuchanie muzyki poważnej (zarówno na żywo jak i z nagrań), wizyty w bibliotece, a także oglądanie transmisji spektakli. Są to więc badane przywiązane do tradycyjnej wizji kultury wysokiej, artystycznej. Są także związane z ekosystemem instytucji kultury i tradycyjnymi sposobami komunikacji. Trzeba zwrócić uwagę, że jedyną aktywnością, w której wyróżniają się mniejszym niż standardowe zaangażowanie, jest oglądanie materiałów

na platformach streamingowych. Być może jest to kwestia przyzwyczajenia, może barier cyfrowych, lub braku zainteresowania podążaniem w kierunku nowych form aktywności⁷.

Z kolei „kulturalni hedoniści” są często pośrednim segmentem, sytuującym się pomiędzy „kulturalnymi entuzjastami” i „klasycznie kulturalnymi” z jednej strony, a „kulturalnie wycofanymi” z drugiej. W niektórych kwestiach bardziej przypominają tych pierwszych (w przypadku aktywności takich jak kino, koncert muzyki innej niż poważna), a w przypadku innych są bliżej tych ostatnich. Jest to grupa korzystających z oferty kulturalnej w sposób najbardziej selektywny: niektóre aktywności ich interesują, inne nie.

Jest to szczególnie uderzające w przypadku działań prywatnych, o które pytaliśmy. W przypadku niektórych aktywności (czytania artykułów prasowych dotyczących kultury, oglądania przedstawień teatralnych w telewizji lub internecie, słuchania muzyki klasycznej lub poważnej) „kulturalni hedoniści” deklarują wyraźnie mniejszą częstotliwość niż „kulturalnie wycofani”, a więc grupa osób teoretycznie najmniej aktywnych. Biorąc pod uwagę ogólną charakterystykę „kulturalnie wycofanych” można podejrzewać, że działania te mają często charakter przypadkowy: treści kulturalne niekoniecznie są aktywnie poszukiwane, ale bywają konsumowane ponieważ pojawiają się w ich otoczeniu. W tym świetle rzadsze deklaracje aktywności „kulturalnych hedonistów” mogą być interpretowane właśnie jako większa selektywność treści – nakierowanie tylko na to, co rzeczywiście ich interesuje.

Trzeba przy tym pamiętać, że różnice aktywności kulturalnej nie zależą tylko od stopnia zainteresowania kulturą, ale także od wielu innych czynników. Pisaliśmy już o wpływie zmiennych społeczno-demograficznych. W przypadku oglądania materiałów w streamingu zróżnicowanie przebiega według wieku badanych: młodszy badani korzystają z platform streamingowych, starsi nie korzystają, co tłumaczy obserwowane różnice między segmentami. Nawyki związane z korzystaniem z mediów, powiązane z wiekiem, okazują się więc ważniejsze niż zainteresowanie kulturą.

Także różnice w aktywnościach prywatnych między „kulturalnymi hedonistami” a „kulturalnie wycofanymi” można tłumaczyć różnicami między środowiskami medialnymi, w których funkcjonują. Można założyć, że do „wycofanych” dociera więcej przypadkowych informacji, w związku z niespersonalizowanym charakterem mediów tradycyjnych (telewizji, radia, prasy papierowej). Z kolei „kulturalni hedoniści” to segment młodszy, w większym stopniu konsumujący treści za pomocą platform internetowych, umożliwiających znacznie lepszą selekcję treści.

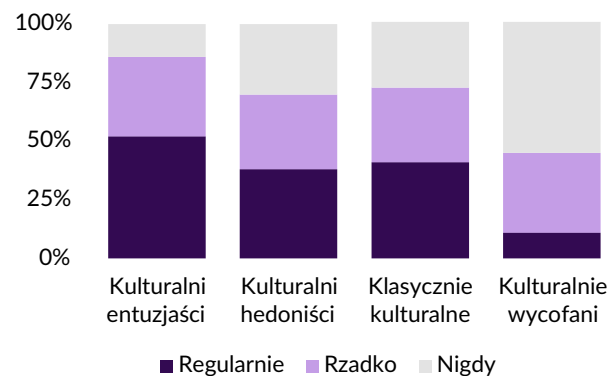
Przypadkowy charakter części treści kulturalnych, docierających do badanych, otwiera także rozważania dotyczące szerszego kontekstu odbioru treści kulturalnych. Jak wiele aktywności kulturalnych, o których myślą badani odpowiadając na pytania, ma charakter świadomego wyboru, a jak wiele to raczej odbiór pasywny? Treści kulturalne nie zawsze wymagają pełnego skupienia, mogą funkcjonować także jako tło codzienności. Ten problem w tym miejscu jedynie sygnalizujemy, zostanie podjęty w nadchodzącym komunikacie z badań dotyczących słuchania muzyki.

7 Charakteryzując segmenty, świadomie unikamy nadmiernej precyzji w przywoływaniu odsetków odpowiedzi. Nie umieszczamy też dokładnych liczb na wykresach. Ze względu na procedurę analizy wykorzystywaną podczas segmentacji, przyporządkowanie badanych do segmentów może nieco różnić się w zależności od kolejności wprowadzania obserwacji. Odsetki odpowiedzi powinny więc być traktowane z ostrożnością. Z tego względu skupiamy się raczej na ogólnych porównaniach proporcji odpowiedzi. Na wykresach ograniczamy się do pokazania głównych podziałów skali, by umożliwić porównanie relatywnych częstości.

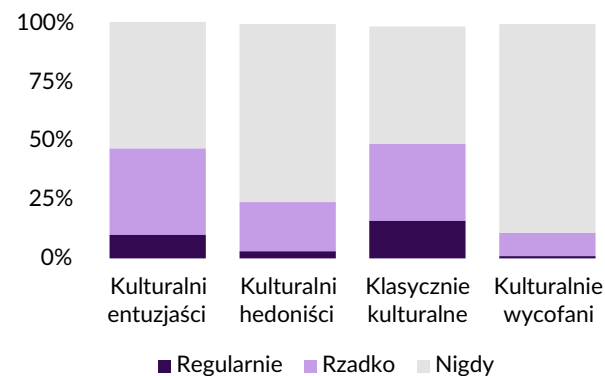
Deklaracje uczestnictwa w instytucjonalnej ofercie kulturalnej według segmentów

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...?

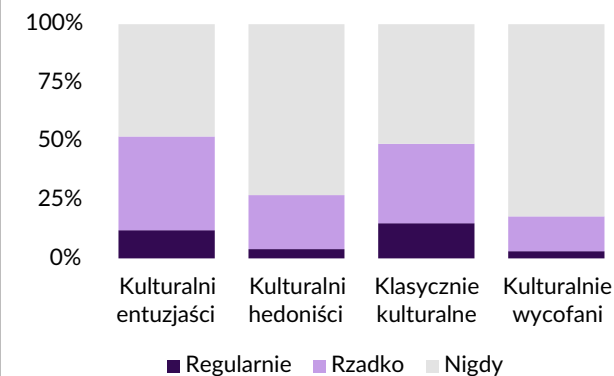
... w kinie

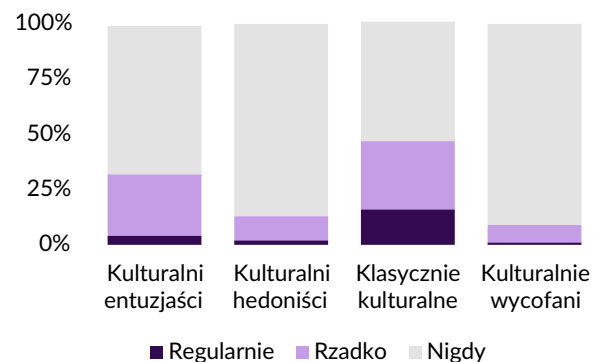
... w galerii sztuki

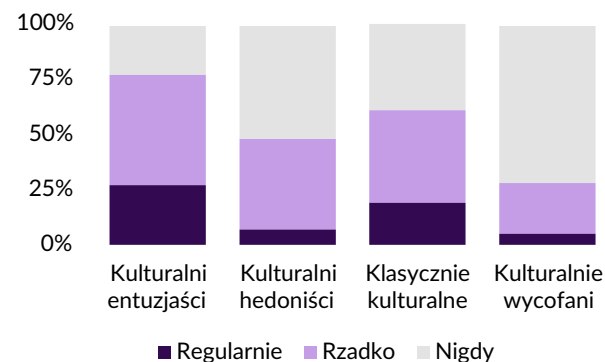
... w teatrze

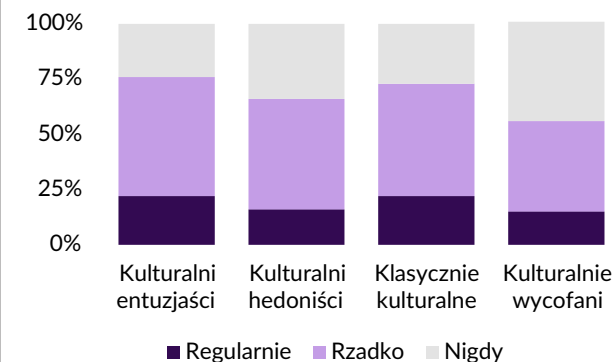
... na koncercie muzyki poważnej, klasycznej

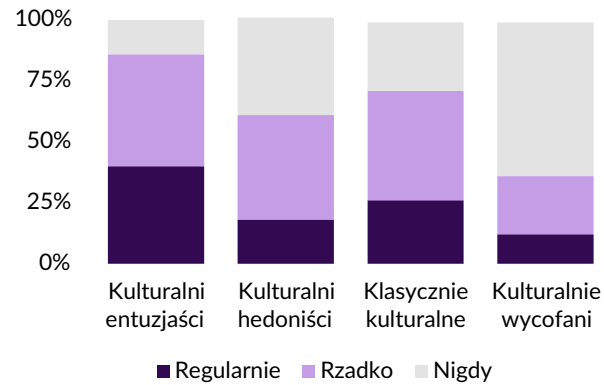
... w muzeum

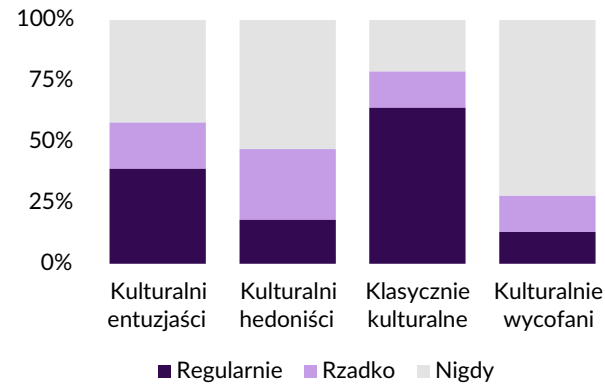
... na festynie, jarmarku, imprezie folklorystycznej

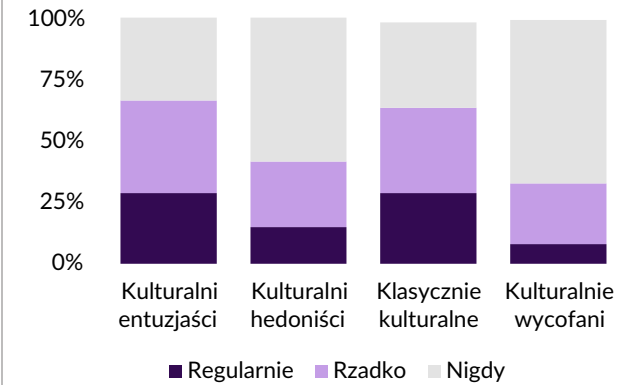
... w obiekcie historycznym

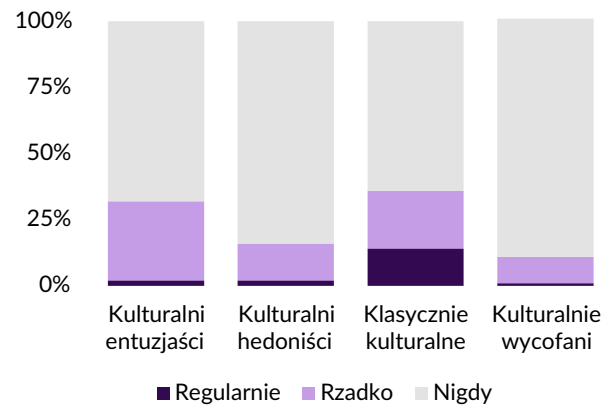
... w bibliotece

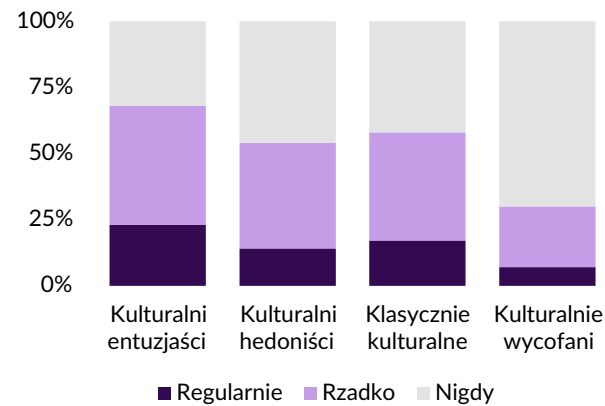
... w domu kultury, ośrodku kultury, centrum kultury

... w operze lub filharmonii

... na koncercie lub festiwalu muzyki innej niż poważna/klasyczna

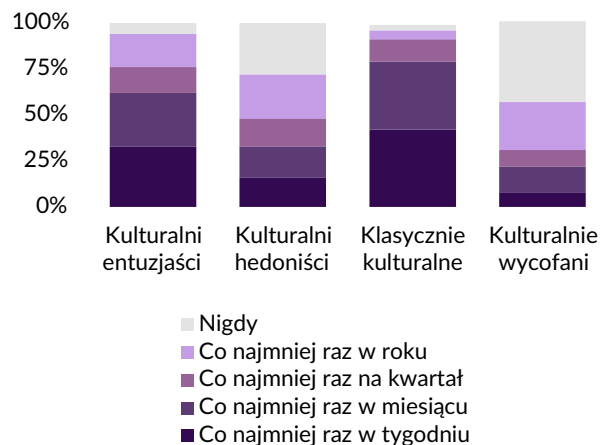

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

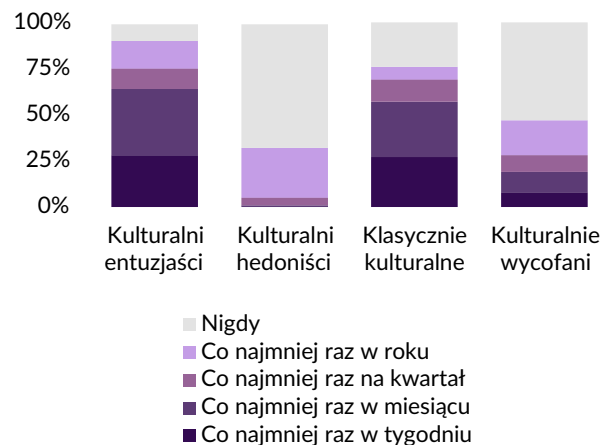
Deklaracje indywidualnych praktyk kulturalnych według segmentów

Jak często w okresie ostatnich 12 miesięcy...?

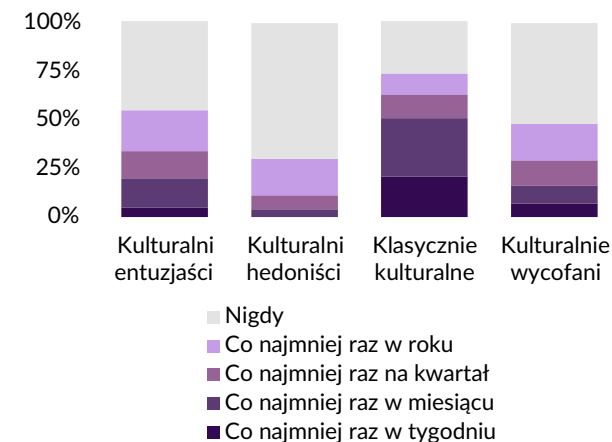
... czytali książkę dla przyjemności

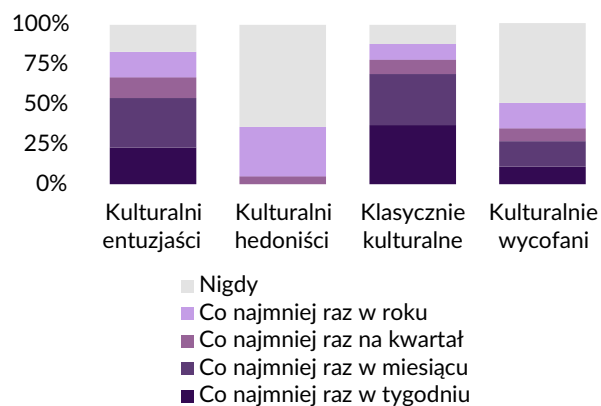
... czytali artykuły prasowe dotyczące kultury

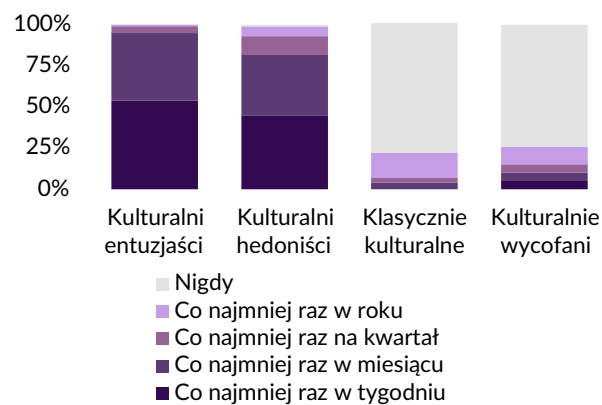
... oglądali przedstawienia teatralne w telewizji lub internecie

... słuchali muzyki klasycznej/poważnej

... oglądali filmy, reportaże lub serie na platformach streamingowych

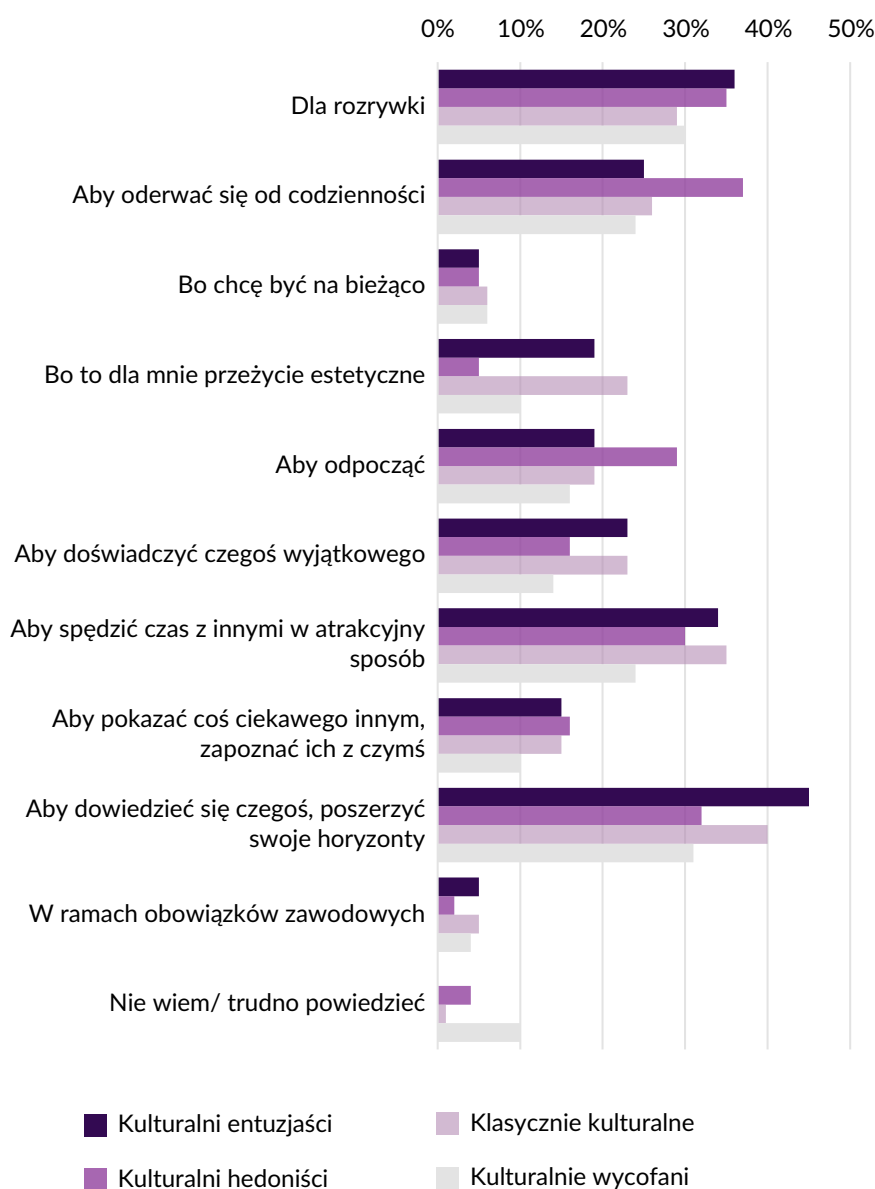

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Przedstawiciele różnych segmentów różnią się także deklarowanymi motywacjami uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych oraz odwiedzania instytucji kultury. W porównaniu do innych wyróżniają się szczególnie „kulturalni hedoniści”, którzy wyraźnie częściej niż przedstawiciele innych segmentów wskazują na oderwanie od codzienności oraz odpoczynek jako swoje główne motywacje. Relatywnie niewielkie znaczenie mają dla nich za to wyjątkowość doświadczenia, poszerzenie horyzontów oraz przeżycie estetyczne. Te trzy motywacje są za to relatywnie częstsze wśród „kulturalnych entuzjastów” oraz „klasycznie kulturalnych”. Potwierdza to charakterystykę „hedonistów” jako tych badanych, którzy w aktywnościach kulturalnych poszukują przede wszystkim relaksu, odpoczynku od „zwykłego życia”, a nie kolejnego wyzwania.

Powody uczestnictwa w instytucjonalnej ofercie kulturalnej według segmentów

Kiedy uczestniczy Pan(i) w wydarzeniach kulturalnych bądź odwiedza instytucje kultury, to robi to Pan(i) przede wszystkim...

Źródło: 2023: NCK/Opinia24, CATI, 17-30 października 2023, N = 1000.

Analiza segmentacji potwierdza cechy „przestrzeni” aktywności kulturalnych, o których pisaliśmy wyżej:

- ◆ Spójność różnych sposobów aktywności kulturalnej, które nie tworzą odrębnych modeli uczestnictwa, ale jedną skalę zaangażowania. Przekłada się to na przynależność większości badanych do dwóch największych segmentów („kulturalnych entuzjastów” i „kulturalnie wycofanych”), wyróżnionych ze względu na intensywność aktywności.
- ◆ Znaczącą rolę wieku i wykształcenia – te cechy odróżniają także klastry. Badani młodszy i wyżej wykształceni częściej niż inni trafiają do grupy „kulturalnych entuzjastów”, młodszy i niżej wykształceni do „kulturalnych hedonistów”, starszy i wyżej wykształceni do „klasycznie kulturalnych”, starszy i niżej wykształceni do „kulturalnie wycofanych”. Zróżnicowania te nie mają oczywiście charakteru determinującego, ale układają się w wyraźne zależności.

Jednocześnie analiza segmentacji wskazuje także ważne zjawiska, które nie były widoczne w analizach odpowiedzi na konkretne pytania:

- ◆ Występowanie dwóch specyficznych modeli aktywności kulturalnej, związanych z tradycyjną instytucjonalną kulturą artystyczną, oraz z pojmowaniem aktywności kulturalnych przede wszystkim w kategoriach rozrywki.
- ◆ Powiązanie aktywności kulturalnej z innymi sferami aktywności, przede wszystkim z przyzwyczajeniami dotyczącymi odbioru treści medialnych.
- ◆ Konieczność zwrócenia uwagi na sposób odbioru treści kulturalnych – nie zawsze jest to świadoma aktywność. Treści kulturalne mogą także być odbierane bardziej pasywnie, stanowić tło codziennego życia.

ANEKS

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? W kinie

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	52%	54%	51%	52%
	mężczyźni	48%	46%	49%	48%
Wiek	18-24	15%	7%	2%	8%
	25-34	24%	18%	6%	17%
	35-44	25%	22%	13%	20%
	45-54	14%	16%	18%	16%
	55-64	8%	19%	20%	16%
	65+	13%	18%	39%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	27%	44%	51%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	14%	12%	14%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	24%	17%	14%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	18%	16%	14%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	18%	11%	7%	12%
Wykształcenie	podstawowe	7%	10%	26%	14%
	zasadnicze zawodowe	13%	26%	32%	23%
	średnie	40%	36%	28%	35%
	wyższe	40%	28%	14%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? Na koncercie muzyki poważnej, klasycznej

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	72%	55%	50%	52%
	mężczyźni	28%	45%	50%	48%
Wiek	18-24	6%	6%	9%	8%
	25-34	19%	27%	14%	17%
	35-44	18%	17%	21%	20%
	45-54	19%	14%	16%	16%
	55-64	11%	21%	15%	16%
	65+	26%	16%	24%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	31%	39%	41%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	9%	9%	14%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	18%	16%	19%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	31%	17%	15%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	11%	19%	10%	12%
Wykształcenie	podstawowe	20%	6%	16%	14%
	zasadnicze zawodowe	13%	10%	27%	23%
	średnie	30%	40%	34%	35%
	wyższe	38%	44%	23%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? W galerii sztuki

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	66%	55%	50%	52%
	mężczyźni	34%	45%	50%	48%
Wiek	18-24	19%	10%	7%	8%
	25-34	11%	18%	17%	17%
	35-44	25%	22%	19%	20%
	45-54	16%	18%	15%	16%
	55-64	14%	15%	16%	16%
	65+	15%	18%	25%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	15%	32%	46%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	6%	13%	14%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	20%	24%	16%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	36%	16%	14%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	22%	15%	10%	12%
Wykształcenie	podstawowe	13%	6%	17%	14%
	zasadnicze zawodowe	8%	16%	28%	23%
	średnie	36%	35%	35%	35%
	wyższe	43%	43%	20%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? W muzeum

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	57%	53%	50%	52%
	mężczyźni	43%	47%	50%	48%
Wiek	18-24	11%	12%	5%	8%
	25-34	26%	16%	14%	17%
	35-44	21%	26%	15%	20%
	45-54	12%	16%	17%	16%
	55-64	20%	13%	17%	16%
	65+	10%	18%	32%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	34%	37%	45%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	7%	11%	17%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	20%	22%	15%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	16%	17%	14%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	23%	12%	8%	12%
Wykształcenie	podstawowe	8%	6%	23%	14%
	zasadnicze zawodowe	14%	20%	29%	23%
	średnie	32%	37%	34%	35%
	wyższe	46%	36%	14%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? W teatrze

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	71%	56%	48%	52%
	mężczyźni	29%	44%	52%	48%
Wiek	18-24	9%	9%	8%	8%
	25-34	23%	21%	14%	17%
	35-44	16%	25%	19%	20%
	45-54	13%	14%	17%	16%
	55-64	11%	15%	17%	16%
	65+	27%	16%	25%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	23%	34%	45%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	5%	11%	15%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	11%	21%	18%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	33%	17%	13%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	28%	16%	8%	12%
Wykształcenie	podstawowe	14%	3%	19%	14%
	zasadnicze zawodowe	6%	16%	29%	23%
	średnie	26%	39%	34%	35%
	wyższe	53%	42%	18%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? Na festynie, jarmarku, imprezie folklorystycznej

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	53%	50%	55%	52%
	mężczyźni	47%	50%	45%	48%
Wiek	18-24	6%	9%	10%	8%
	25-34	16%	18%	14%	17%
	35-44	23%	23%	15%	20%
	45-54	16%	18%	14%	16%
	55-64	16%	17%	14%	16%
	65+	23%	15%	34%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	51%	42%	33%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	9%	12%	17%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	21%	19%	16%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	13%	17%	16%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	6%	11%	17%	12%
Wykształcenie	podstawowe	19%	10%	17%	14%
	zasadnicze zawodowe	14%	25%	25%	23%
	średnie	41%	34%	33%	35%
	wyższe	26%	31%	24%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy zwiedzał(a) Pan(i)...? Obiekt historyczny

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	46%	57%	52%	52%
	mężczyźni	54%	43%	48%	48%
Wiek	18-24	6%	11%	8%	8%
	25-34	23%	19%	10%	17%
	35-44	25%	21%	16%	20%
	45-54	16%	15%	18%	16%
	55-64	16%	15%	16%	16%
	65+	15%	19%	32%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	35%	37%	48%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	11%	12%	16%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	21%	22%	12%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	15%	17%	15%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	19%	11%	9%	12%
Wykształcenie	podstawowe	6%	7%	27%	14%
	zasadnicze zawodowe	16%	18%	34%	23%
	średnie	36%	41%	27%	35%
	wyższe	41%	33%	12%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? W bibliotece

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	65%	47%	47%	52%
	mężczyźni	35%	53%	53%	48%
Wiek	18-24	11%	13%	5%	8%
	25-34	13%	20%	17%	17%
	35-44	22%	21%	19%	20%
	45-54	15%	13%	18%	16%
	55-64	15%	16%	16%	16%
	65+	23%	18%	25%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	38%	45%	40%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	14%	13%	13%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	20%	17%	18%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	14%	12%	18%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	13%	12%	11%	12%
Wykształcenie	podstawowe	9%	10%	19%	14%
	zasadnicze zawodowe	18%	30%	24%	23%
	średnie	40%	31%	33%	35%
	wyższe	33%	29%	24%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? W domu kultury, ośrodku kultury, centrum kultury

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	60%	53%	49%	52%
	mężczyźni	40%	47%	51%	48%
Wiek	18-24	8%	10%	8%	8%
	25-34	18%	21%	13%	17%
	35-44	26%	22%	17%	20%
	45-54	12%	17%	17%	16%
	55-64	16%	14%	17%	16%
	65+	21%	17%	28%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	40%	38%	43%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	13%	16%	11%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	23%	21%	15%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	14%	14%	18%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	10%	11%	13%	12%
Wykształcenie	podstawowe	13%	4%	21%	14%
	zasadnicze zawodowe	9%	24%	29%	23%
	średnie	38%	42%	29%	35%
	wyższe	40%	29%	21%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? W operze lub filharmonii

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	70%	58%	50%	52%
	mężczyźni	30%	42%	50%	48%
Wiek	18-24	3%	7%	9%	8%
	25-34	23%	22%	15%	17%
	35-44	14%	20%	21%	20%
	45-54	18%	14%	16%	16%
	55-64	17%	20%	15%	16%
	65+	24%	17%	24%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	43%	39%	41%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	3%	6%	15%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	12%	18%	19%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	34%	19%	14%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	9%	17%	11%	12%
Wykształcenie	podstawowe	18%	10%	15%	14%
	zasadnicze zawodowe	9%	12%	27%	23%
	średnie	25%	34%	36%	35%
	wyższe	48%	44%	23%	28%

Czy w okresie ostatnich 12 miesięcy był(a) Pan(i)...? Na koncercie lub festiwalu muzyki innej niż poważna, klasyczna

		Regularnie	Rzadko	Nigdy	Ogółem
Płeć	kobiety	47%	53%	53%	52%
	mężczyźni	53%	47%	47%	48%
Wiek	18-24	16%	12%	3%	8%
	25-34	27%	18%	12%	17%
	35-44	20%	21%	19%	20%
	45-54	15%	17%	15%	16%
	55-64	14%	14%	18%	16%
	65+	8%	16%	32%	23%
Wielkość miejscowości zamieszkania	wieś	34%	39%	43%	40%
	miasto do 20 tys. mieszkańców	8%	12%	15%	13%
	miasto 20-100 tys. mieszkańców	17%	25%	15%	19%
	miasto 100-500 tys. mieszkańców	23%	11%	17%	16%
	miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	18%	12%	10%	12%
Wykształcenie	podstawowe	7%	9%	20%	14%
	zasadnicze zawodowe	19%	19%	28%	23%
	średnie	36%	37%	33%	35%
	wyższe	38%	35%	18%	28%

NARODOWE
 CENTRUM
 KULTURY

BADANIA
 NCK